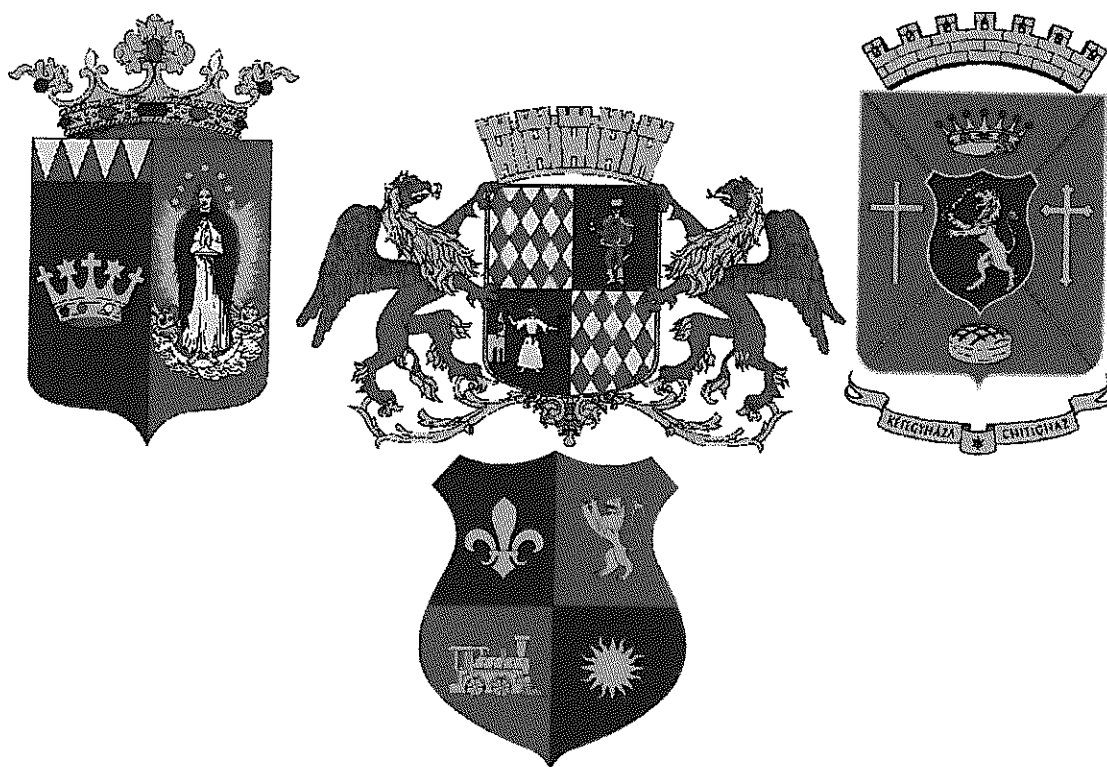

A GYULAI JÁRÁS

ESÉLYTEREMTŐ PROGRAMTERVE

2015-2020

Tartalom

Tartalom	1
Bevezetés	3
1. Jogszabályi környezet	4
1.1. Európai Unió jogi szabályozása	4
1.2. Magyarország jogszabályai az esélyegyenlőséghez kapcsolódóan	4
1.3. A HEP elfogadását követő jogszabályi-háttér változások részletezése	5
1.3.1. Települési támogatás	5
1.3.2. Hátrányos helyzet	5
1.3.3. Étkeztetés	5
1.3.4. Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások	6
1.3.5. Aktív korúak ellátása	6
1.3.6. Települési támogatás	8
1.4. Az Szt. szociális szolgáltatásokat érintő módosításai	9
1.4.1. Az Szt. szociális szolgáltatásokat érintő módosítások	9
1.4.2. Az Szt.-hez kapcsolódó kormányrendeletek legfontosabb változásai	9
1.4.3. Az Szt.-hez kapcsolódó miniszteri rendeletek legfontosabb változásai	10
2. A járási esélyteremtő programterv	10
2.1. A járási esélyteremtő programterv átfogó céljai	10
2.2. A járási esélyteremtő programterv konkrét céljai	10
2.3. A járási esélyteremtő programterv készítésének a módszertana	11
2.4. A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal működése	11
2.4.1. A Kerekasztal tagsága	11
2.4.2. A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal főbb feladatai:	12
2.4.3. A Kerekasztalhoz való csatlakozás, kilépés	12
3. A Gyulai járás bemutatása.....	13
3.1. A Gyulai járás területi elhelyezkedése, közlekedés-földrajza	14
3.2. Elek város bemutatása	14
3.3. Gyula város bemutatása	15
3.4. Kétegyháza bemutatása	18
3.5. Lőkösháza bemutatása	19
3.6. Demográfia, társadalmi mobilitás	20
3.7. Jövedelmi viszonyok	24
3.8. Foglalkoztatás, munkanélküliség	24
3.10. Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások	26
3.11. Egészségi állapot	28
4. A 2013. évi HEP-ek beazonosított problémái, intézkedési tervei	29

4.1. Romák és mélyszegénységben élők	29
4.2. Gyermekek	30
4.3. Idősek	31
4.4. Nők	32
4.5. Fogyatékkal élők	33
4.6. Helyzetkép összefoglalása	34
5. Beazonosított problémák	35
6. Jövőkép és küldetés	36
7. Megoldási lehetőségek és javaslatok	36
7.2. A települések, a járás kereteit meghaladó felzárkózást szolgáló fejlesztések	36
7.3. Felzárkózást segítő fejlesztési lehetőségek a Gyulai járás településein	38
7.3.1. Humán- és kommunikáció-fejlesztések	38
7.3.2. Fizikai-, és infokommunikációs akadálymentesítés	39
7.3.3. Romák és mélyszegénységben élők felzárkóztatása	40
7.3.4. Gyermekek felzárkózásának esélyteremtése	42
7.3.5. Aktív korú nők munkavállalásának támogatása	44
7.3.6. Időskorúak felzárkózásának intézkedési tervei	45
7.3.7. Fogyatékkal élők felzárkóztatása	46
7.3.8. Szociális ellátások fejlesztése a felzárkózás elősegítése érdekében	47
7.3.9. Egészségmegőrzés, egészségfejlesztés	50
8. Legitimáció és monitoring	50
9. Kötelességek és felelősség	51
10. Érvényesülés, módosítás	51
Befejezés	51
Felhasznált irodalom	53

*Milyen csodálatos, hogy mindenki, legyen kicsi vagy nagy,
közvetlenül tehet azért, hogy legyen igazságosság,
és mindenki részesülhessen is belőle!*
Anne Frank

Bevezetés

Az esélyegyenlőség fogalmkörében megkerülhetetlen a diszkrimináció fogalma, a Wikipédia meghatározása szerint olyan megkülönböztetett bánásmód (cselekedet, tevékenység, kijelentés, elmulasztott tett, viselkedés), mely az egyén vagy a csoport esélyegyenlőségére hat, akár pozitív, akár negatív az irányultsága. Az esélyegyenlőség szempontjából a pozitív diszkrimináció, hátrányt csökkentő megkülönböztetés csoportra, személyre vonatkozó jogi, adminisztratív vagy egyéb segítséget jelent, melyre a csoport vagy személy valamilyen szempontból a többséghez képest hátrányos helyzete ad okot. Az egyenlő bánásmód követelménye szerint tilos hátrányosan megkülönböztetni, diszkriminálni egyes személyeket, csoportokat bizonyos tulajdonságaik alapján. Az esélyegyenlőség azt jelenti, hogy mindennemű – a nembeli, a faji, az etnikai hovatartozáson, az életkoron, a vallási, a lelkiismereti és a szexuális érdeklődésen alapuló – diszkrimináció nélkül kell egyenlő esélyeket kapniuk a különböző adottságokkal rendelkező embereknek. A hátrányos helyzetbe került személyek, csoportok felzárkóztatásának biztosítása pedig olyan pozitív intézkedéseket jelent, amelyek lehetővé teszik, hogy a hátrányos helyzetben lévők hátrányait csökkenteni vagy megszüntetni lehessen. (Csillag G; 2013.)

A Gyulai járás települési önkormányzatai folyamatosan érvényesítik az esélyegyenlőségi szempontokat a település működését, fejlesztését meghatározó alapvető dokumentumaiban. Az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekintik, amely áthatja valamennyi önkormányzat tevékenységét: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során. Az önkormányzatok az esélyegyenlőségi politikájukat munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben is érvényesítik. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenységük folyamán mindent megtesznek annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet játsszanak, elősegítve ezzel a települések lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is. Ennek eszközei szabályozás, támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása, felhasználása.

A Járási Esélyteremtő Programterv közös erőfeszítéseket kíván az önkormányzatiság minden szintjén. Az intézkedésben résztvevő aktorok és partnerek részéről empátiát, elfogadást a hátrányok nélkül élők részéről és igyekezetet a hátrányos helyzetbe került személyek, csoportok részéről. Azonban önmaguknak is szükséges tenniük helyzetük javítása érdekében, annak ellenére, hogy többnyire szembe kell nézniük - született vagy vállalt adottságaik miatt - azzal, hogy a társadalomban jobb pozíciót elfoglalni nagyon nehéz, gyakran szinte lehetetlen.

A programterv alapvetően a települések által korábban elkészített helyi esélyegyenlőség programokra épül, a mélyszegénységben élők, a gyermekek, a nők, a fogyatékkal élő személyek, a romák és az idősek társadalmi hátrányainak mérséklésére, esélyeik növelésére irányul. A projekt olyan modell jellegű együttműködési programokat támogat, melyek célja a Gyulai járáshoz tartozó települések, helyi szereplők közötti területi együttműködés kialakítása és megerősítése. Tekintettel arra, hogy a járási szintű együttműködés javítja a feladatok szervezésének, ellátásának minőségét és koordinációját, ésszerű költségfelhasználást tesz lehetővé, így jelentősen javulhat a költséghatékonyság és problémakezelés színvonala. Az együttműködések hatékonyabbá teszik a járáson belüli feladatellátást, hozzájárulnak a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javításához.

1. Jogszabályi környezet

A demokráciákban az egyenlőség követelmény, mely nélkül nem beszélhetünk jogállamról. Jogi szempontból tehát elmondható, hogy az egyenlőség egy olyan elv, amelynek az alkotmányban és minden jogszabályban fontos helye van. Ez egyben garancia arra, hogy a jogállami demokráciákban az alapvető jogok, valamint az emberi méltóság mindenki számára megkülönböztetés nélkül biztosítva legyen.

1.1. Európai Unió jogi szabályozása

Az esélyegyenlőség általános alapelve, amelynek leglényegesebb szempontjai az Európai Közösség alapító egyezményének 6. cikkelyében (tilalom nemzeti hovatartozás miatti diszkriminációról) valamint a 119.cikkelyében (a nők és férfiak egyenlő bérezése) vannak lefektetve. Ezek az alapelvek minden területen alkalmazandók, különös tekintettel a gazdasági, társadalmi, kulturális és családi életre. Ahhoz, hogy az esélyegyenlőség elve a gyakorlatban is érvényesülhessen, szükség lehet a pozitív megkülönböztető intézkedésekre is. Az Amszterdami szerződés hatálybalépésével egy új, a diszkrimináció tilalmáról szóló - 6/A - cikkely erősíti meg az esélyegyenlőség elvét. Ezen új cikkely célja, hogy a Tanács megtehesse a szükséges intézkedéseket mindennemű, a nembeli, a faji, az etnikai hovatartozáson, a koron, a vallási, a lelkiismereti, és a szexuális érdeklődésen alapuló diszkrimináció leküzdése érdekében.

1.2. Magyarország jogszabályai az esélyegyenlőséghez kapcsolódóan

Az Irányelvek átültetését szolgáló Esélyegyenlőségi törvény alapjaiban reformálta meg a magyar diszkrimináció-ellenes rendszert. Egységessé tette a különböző jogágak diszkrimináció-ellenes rendelkezéseit, bevezette a diszkriminációt megvalósító magatartások (közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetés, megtorlás, szegregáció stb.) definícióit. Létrehozta a hátrányos megkülönböztetés ellen fellépni hivatott egységes hatóságot az Egyenlő Bánásmód Hatóságot; kiterjesztette a bizonyítási teher megfordításának kötelezettségét szinte minden diszkriminációs ügyre, végül pedig, megteremtette annak lehetőségét, hogy a civil szervezetek a közérdekű igényérvényesítés keretében fellépjenek az olyan diszkriminatív megnyilvánulások ellen, amelyeknek nincs egyénileg azonosítható áldozata.

Az egyenlő bánásmód területét érintő legfontosabb jogszabályok:

2003 évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról,
2004 évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól,
2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről,
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
2011. évi CXCV. törvény - a közszolgálati tisztviselőkről,
2011. évi CXII. törvény - az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról,

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság Tanácsadó Testületének állásfoglalásai és jogszabályalkotási javaslatok:

309/1/2011. (ILII) TT. sz. állásfoglalás az akadálymentesítési kötelezettségről 309/2/2011. (111.25.) TT. sz. állásfoglalás az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. tv. hatályáról .288/1/2010. (ILII.) TT. sz. állásfoglalás a 362/2004. (XII.26.) Korm. Rendelet 2009. október 1. napjától hatályos 14/B. §-ának eljárásjogi értelmezéséről 288/4/2010. (VI.21.) TT. sz. állásfoglalás az európai uniós jog hatályosulásával kapcsolatos kérdésekről,
288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalás az egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban,
384/5/2008.(IV.10.) TT. sz. állásfoglalás a zaklatás és a szexuális zaklatás fogalmáról,
384/4/2008. (111.28.) TT. sz. állásfoglalás a bizonyítási kötelezettség megosztásával kapcsolatban.

384/3/2008. (II. 27.) TT. sz. állásfoglalás a megtorlás fogalmáról 384/2/2008. TT. sz. állásfoglalás az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvéről, 2/2007. (111.23.) TT. sz. állásfoglalás az egyenlő bánásmód követelményéről a közoktatásban 1/2007. TT. sz. állásfoglalás az állásinterjún feltehető munkáltatói kérdésekről 10.007/2/2006. TT. sz. állásfoglalás arról, hogy a hitelintézetnek minősülő jogi személyeknek a hitelintézeti törvény hatálya alá tartozó jogviszonyaira kiterjed az Ebktv. hatálya, 10.007/3/2006. TT. sz. állásfoglalása az akadálymentesítési kötelezettségről,
A Tanácsadó Testület jogszabály módosítási javaslata a fogyatékkal élőket érintő ésszerű alkalmazkodás követelményének kodifikálására,
A Tanácsadó Testület jogszabály módosítási javaslata a munkaköri orvosi alkalmassági véleményekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségekre vonatkozóan,
A Tanácsadó Testület jogalkotási javaslata a házasság intézményének megnyitásáról a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek részére.

1.3. A HEP elfogadását követő jogszabályi-háttér változások részletezése

A szociális területet lefedő, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) jelentős változáson ment keresztül.

A 2013. évi LXXV. törvény és a 197/2013.(VI.13.) Kormányrendelet módosította a fenti jogszabályokat. A törvénymódosítás értelmében 2014. január 1-jétől az átmeneti segély, a temetési segély és a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás önálló ellátási formaként megszűnt, és önkormányzati segéllyé olvadt össze. A törvény felhatalmazása szerint a települési önkormányzatnak legkésőbb 2013. december 31-éig kellett megalkotnia az önkormányzati segély megállapításának, kifizetésének, folyósításának valamint felhasználása ellenőrzésének szabályairól szóló rendeletét.

A **hatáskörök** a szerint kerültek módosításra, hogy a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 41.§ (4) bekezdése lehetővé teszi, hogy a képviselő-testület hatáskörét a jegyzőre átruházza.

1.3.1. Települési támogatás

Települési támogatás esetén az ellátás megállapításánál figyelembe vehető, egy főre számított havi családi jövedelemhatárt az önkormányzat rendeletében úgy kellett szabályozni, hogy az nem lehet alacsonyabb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130%-ánál (37.050.-Ft). Ettől eltérően a megállapított jogosultsági értékhatar magasabb: család esetén 150% (42.750.-Ft), illetve egyedülálló személy esetén 200 % (57.000.-Ft) és gyermekét egyedül nevelő személy esetén 175 % (49.875.-Ft).

1.3.2. Hátrányos helyzet

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében 3 körülményből (szülők alacsony iskolázottsága, alacsony foglalkoztatottsága, illetve a gyermek elégtelen lakókörnyezete) legalább 1 fennáll, halmozottan hátrányos helyzet megállapításához pedig a fenti 3 körülményből legalább kettőnek kell fennállnia. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapítása a gyermekek részére a köznevelés területén kedvezményeket, támogatásokat, jogosultságokat biztosít. A korábban a közoktatásról szóló törvényből a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet tényének megállapítása a Gyvt. szabályozása értelmében 2013. szeptember 1. napjától a jegyző feladata.

1.3.3. Étkeztetés

Az **étkeztetés** esetében a Szt. 62.§(1) bekezdése határozza meg a szociális rászorultság szempontjait, melyek között szerepel a hajléktalanság is, mint rászorultsági szempont.

1.3.4. Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások rendszere 2015. március 1-től jelentős mértékben átalakult.

Az állam és az önkormányzat segélyezéssel kapcsolatos feladatai élesen elválasztásra kerültek.

A helyi önkormányzatok felelőssége növekedett a helyi közösség szociális biztonságának erősítésében, a szociális segélyek biztosításában.

Az önkormányzatok által nyújtható támogatás neve egységesen települési támogatás, amelynek jogosultsági feltételeit, típusait az önkormányzatok rendeleteikben határozhatják meg.

A kötelezően nyújtandó ellátásokat 2015. március 1-től a járási hivatalok állapítják meg. A hatáskörváltás az aktív korúak ellátását érintette, a felsorolt többi ellátást az eddigiekben is a járási hivatalok állapították meg.

1.3.5. Aktív korúak ellátása

(jogszabályi háttér: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról, 33.§-37/C.§, az átmeneti rendelkezések vonatkozásában: 134.§, és 134/B.§)

Az aktív korúak ellátása az aktív korú, nem foglalkoztatott személyeknek nyújtott ellátás, amely olyan személyeknek állapítható meg, akiknek a családjában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem az öregségi nyugdíjminimum 90%-a (25 650 Ft) alatt van, és a családnak nincs a törvényi értékhatárt meghaladó vagyona. Az aktív korúak ellátása keretében kétféle támogatás állapítható meg, a **foglalkoztatást helyettesítő támogatás**, valamint a rendszeres szociális segély helyébe lépő **egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás**.

A jelenleg jegyzői hatáskörben lévő aktív korúak ellátásának megállapítása 2015. március 1-től **a járási hivatal hatáskörébe került**. Ettől az időponttól kezdődően az ellátással kapcsolatos ügyek intézésére a járási hivatal jogosult. A kérelmeket továbbra is be lehet nyújtani a polgármesteri hivataloknál, amelyek azt továbbítják a járási hivatalok részére.

Az aktív korúak ellátása keretében megállapítható ellátástípusok és az ellátásra jogosultak körei esetenként változhatnak.

A **foglalkoztatást helyettesítő támogatás** szabályaiban a változás: a támogatást a járási hivatal állapítja meg.

A támogatás havi összege – 2014-hez hasonlóan – 22 800 Ft.

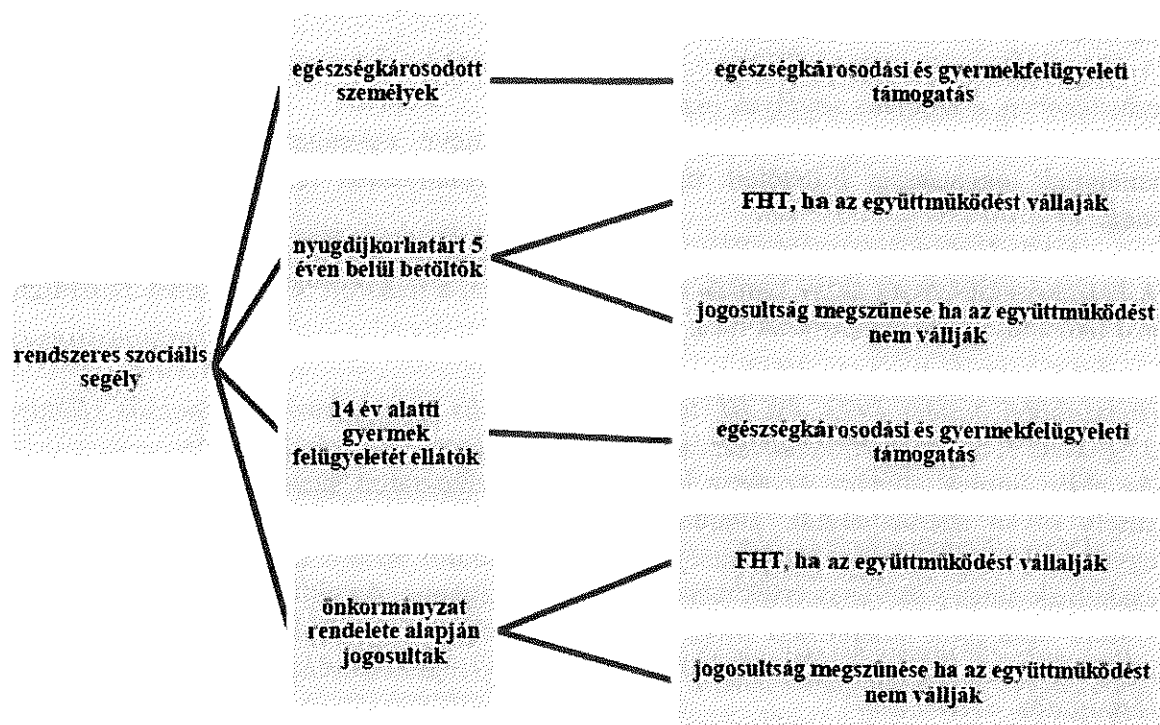
Rendszeres szociális segély nevű ellátás 2015. március 1-től megszűnt. A korábban erre a támogatásra jogosult személyek más ellátásokra szerezhetnek jogosultságot.

Az új rendszer bevezetésének lépései a következők:

- A jelenleg rendszeres szociális segélyre jogosult személyek ellátásra való jogosultságát a jegyző 2015. január 1. és 2015. február 28. között felülvizsgálta.
- A felülvizsgálat eredményeként a jegyző határozatban megállapította, hogy az ügyfél 2015. március 1-től milyen ellátásra jogosult.
- Automatikusan, **az új egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra** lettek jogosultak azok a személyek, akik azért voltak jogosultak rendszeres szociális segélyre, mert egészségkárosodottnak minősülnek, vagy 14 év alatti gyermekük felügyeletét másképp biztosítani nem tudják.
- Ha vállalják a foglalkoztatást helyettesítő támogatáshoz kapcsolódó együttműködési kötelezettséget (álláskeresőként való nyilvántartásba vétel, együttműködés a munkaügyi központtal), akkor **foglalkoztatást helyettesítő támogatást** kaphatnak a nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betöltők, és azok, akik az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján jogosultak voltak a rendszeres szociális segélyre.
- Ha a nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betöltő vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek alapján rendszeres szociális segélyre jogosult személy az

együttműködést nem vállalja, akkor az aktív korúak ellátására való jogosultságát meg kell szüntetni.

1. ábra: Aktív korúak ellátása

Forrás: TKKI

Az újonnan bevezetendő **egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás (EGYT) összegét** a rendszeres szociális segély összegére vonatkozó szabályok alapján kell kiszámítani, egyedül a családi jövedelemhatár összege változik:

Az EGYT havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg nettó közfoglalkoztatási bér 90%-át. (A nettó közfoglalkoztatási bér 90%-a, tehát az EGYT maximuma 2015. évben 46 662 Ft.)

A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 92%-ának szorzatával. (2015. február 28-ig az önm. 90%-áig kellett kiegészíteni a család jövedelmét. Az új szabályok szerint egy egyedülálló személy esetében a családi jövedelemhatár összege 26 220 Ft, mert a fogyasztási egység arányszáma: 1, az önm. 92%-a: 26 220 Ft.)

Az Szt. 2015. február 28-ig hatályos 37/A. § (1) bekezdés alapján rendszeres szociális segély akkor állapítható meg és akkor folyósítható – kivéve az egészségkárosodásuk okán ellátásban részesülő személyeket – ha a személy nyilatkozatában vállalja az együttműködési kötelezettséget a települési önkormányzat által erre kijelölt szervvel. Az Szt. alapján az együttműködés intézményi feltételeiről a települési önkormányzat elsősorban a családsegítő szolgálat útján gondoskodik.

A rendszeres szociális segély ellátórendszerből történő kivezetésével megszűnik a családsegítés szerepe az aktív korúak ellátásában részesülők együttműködési kötelezettségének biztosításában. Az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra jogosult ellátotti kör részére speciális élethelyzetük miatt nem került előírásra együttműködési kötelezettség. A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő személyek pedig az állami foglalkoztatási szervvel kötelesek együttműködni.

Lakásfenntartási támogatás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (1)-(2) bekezdés)

A lakásfenntartási támogatás szabályai 2015. március 1-étől kikerültek a szociális törvényből. Ettől az időponttól kezdődően a támogatás ebben a formában nem állapítható meg a kérelmezők részére.

Lakásfenntartási támogatás iránti kérelmet utoljára 2015. február 28-án lehetett benyújtani.

Azoknak az ügyfeleknek a jogosultsága, akik 2015. március 1. előtt kérelmezték a lakásfenntartási támogatást, a következőképpen alakul:

- Ha az ellátásra való jogosultságot 2014. december 31-ig megállapították, akkor az ügyfél a korábbi szabályoknak megfelelően egy év időtartamra jogosult a lakásfenntartási támogatásra.
- Ha a hatóság 2015. január 1-ét követően dönt a támogatásra való jogosultságról, akkor a lakásfenntartási támogatást csak 2015. február 28-ig lehet biztosítani.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez.

Adósságkezelési szolgáltatás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (4) bekezdés)

Az adósságkezelési szolgáltatás szabályai 2015. március 1-étől kikerültek a szociális törvényből. Ettől az időponttól kezdődően a támogatás ebben a formában nem állapítható meg a kérelmezők részére.

Azoknak az ügyfeleknek a jogosultsága, akik részére 2015. március 1. előtt került megállapításra az adósságkezelési szolgáltatás, a szolgáltatást a korábbi szabályok alapján kell nyújtani.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek számára.

Méltányossági közgyógyellátás

(jogszabályi háttér az átmeneti rendelkezésekre: Szt. 134/C.§ (3) bekezdés)

A méltányossági közgyógyellátás szabályai 2015. március 1-től kikerültek a szociális törvényből, ettől az időponttól kezdődően biztosítása nem kötelező.

Méltányossági közgyógyellátás iránti kérelmet utoljára 2015. február 28-án lehetett benyújtani.

A korábban hatályos szabályokat kell alkalmazni, tehát az ellátásra való jogosultság egy éves időtartamban fennáll az alábbi esetekben:

- ha az ellátásra való jogosultságot 2015. március 1-jét megelőzően megállapították, vagy
- ha az ellátásra való jogosultság megállapítása iránti eljárás 2015. február 28-án folyamatban volt.

Az önkormányzatok a települési támogatás keretében biztosíthatnak támogatást a gyógyszerkiadások viseléséhez.

Méltányossági ápolási díj

Az ellátás biztosítása az települési önkormányzatok számára jelenleg sem kötelező. A méltányossági ápolási díj szabályai 2015. március 1-jétől kikerültek a szociális törvényből. A 2015. március 1-ét megelőzően megállapított ellátások az önkormányzat mérlegelésétől függően biztosíthatóak 2015. március 1-jét követően, települési támogatás formájában. Az önkormányzatok a települési támogatás keretében ellátást biztosíthatnak a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végző hozzátartozók részére.

1.3.6. Települési támogatás

(jogszabályi háttér: Szt. 45.§)

Az önkormányzatok által biztosított ellátás neve 2015. március 1-jétől egységesen települési támogatás.

E támogatás keretében az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást. Az önkormányzat kötelezettsége abban

áll, hogy a települési támogatásról rendeletet alkosson. Annak eldöntése, hogy e támogatás keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén milyen összegű támogatást nyújt, teljes mértékben az önkormányzat mérlegelési jogkörébe tartozik.

Az Szt. által szabott egyetlen kötelezettség az, hogy a képviselő-testület a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére rendkívüli települési támogatást köteles nyújtani. A létfenntartást veszélyeztető élethelyzet, a létfenntartási gond meghatározása az önkormányzat jogosultsága, hasonlóan az ilyen helyzetekben nyújtandó támogatás összegének meghatározásához.

Az Szt. a települési támogatás keretében biztosítandó juttatások körét példálózóan sorolja fel: Települési támogatás keretében nyújtható támogatás különösen

- a) a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez,
- b) a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére,
- c) a gyógyszer-kiadások viseléséhez,
- d) a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére.

Az Szt. szabályozása szerint a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott települési támogatást más jogszabály alkalmazásában lakásfenntartási támogatásnak kell tekinteni.

1.4. Az Szt. szociális szolgáltatásokat érintő módosításai

1.4.1. Az Szt. szociális szolgáltatásokat érintő módosítások

- Az intézményi térítési díj szabályainak változása
- A támogatott lakhatás szabályainak módosítása
- Belépési hozzájárulás bevezetése a tartós bentlakást nyújtó szociális intézményekben
- Az intézményi jogviszony megszüntetésére vonatkozó szabályok módosítása
- A területi lefedettséget figyelembevevő finanszírozási rendszerbe történő befogadás szabályainak módosítása
- Családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás működésének racionalizálása
- Lakóotthoni átalakulás kötelezettségének hatályon kívül helyezése
- Támogatott lakhatás célcsoportjainak változása
- Térítési díj visszamenőleges megállapítása kivételes esetben
- Jogorvoslati rend pontosítása
- A falu és tanyagondnoki szolgáltatás egyes szabályainak módosítása
- A 150 fős korlátra vonatkozó szabályok
- Egyházi kiegészítő támogatás megtérítésére vonatkozó szabály pontosítása
- Jelzálogjog bejegyzés szabályának pontosítása

1.4.2. Az Szt.-hez kapcsolódó kormányrendeletek legfontosabb változásai

- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról szóló 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet módosításai
- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról szóló 29/1993. (II.17.) Korm. rendelet módosításai
- A támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet módosításai
- Az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm.

- A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról, valamint a szakmai irányítása alá tartozó rehabilitációs szakigazgatási szervek feladat - és hatásköréről szóló 95/2012. (V. 15.) Korm. rendelet módosításai

1.4.3. Az Szt.-hez kapcsolódó miniszteri rendeletek legfontosabb változásai

- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI.24.) SZCSM rendelet módosításai. A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet módosításai
- A gondozási szükséglet, valamint az egészségi állapoton alapuló szociális rászorultság vizsgálatának és igazolásának részletes szabályairól szóló 36/2007. (XII. 22.) SZMM rendelet módosítása

Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

2. A járási esélyteremtő programterv

A Helyi Esélyegyenlőségi Programokra alapozó, a helyi együttműködésekre épülő, több önkormányzat együttműködését igénylő olyan Esélyteremtési-programterv elkészítése szükséges, amely a járáson belül felmerült problémák komplex kezelésére tesz javaslatokat.

A járási szereplők alapvető érdeke, hogy

- csökkenjenek a társadalmi konfliktusok, továbbá az egyes társadalmi rétegek leszakadása, és ahol lehetséges, a negatív folyamatok megállítása;
- a hátrányos helyzetű csoportok (kiemelten a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők, romák és mélyszegénységben élők) életminősége javuljon, képessé váljanak helyzetük javítására;
- az egészségügyi, szociális, oktatási, képzési, foglalkoztatási (együttesen humán) szolgáltatások együttműködve, jó színvonalon, működjenek, és javuljon igénybevételük hozzáférhetősége;
- a helyi vállalkozások jussanak hozzá a nekik megfelelő munkaerőhöz, fejlődjenek, amely a hátrányos helyzetű munkavállalóknak is lehetőséget teremt a forprofit szektorban, vagy a szociális gazdaságban (gazdasági, természeti, társadalmi fenntarthatóságra törekvő, de egyben esélyteremtő térség alakuljon ki);
- a humán szolgáltatások területén minél nagyobb mértékű EU-s fejlesztési forrás érkezzen a járásba, valamint a meglévő erőforrások hatékonyabban hasznosuljanak;
- mindezekhez kapcsolódó fontos feltétel, hogy érdemi párbeszéd és jól működő partnerség alakuljon ki a résztvevő szervezetek között.

2.1. A járási esélyteremtő programterv átfogó céljai

- Modellértékű együttműködési program megvalósítása a járási településeken, esélyegyenlőségi területeken tevékenykedő állami, önkormányzati, civil, egyházi szervezetek és vállalkozások bevonásával.
- A járás településeinek és a helyi szereplők kapcsolatainak erősítése, az esélyteremtés területén fenntartható járási partneri hálózat létrehozása és működtetése.
- A humán közszolgáltatások szakmai színvonalának és költséghatékonyságának javítása, együttműködési gyakorlatának fejlesztése a járás teljes területén

2.2. A járási esélyteremtő programterv konkrét céljai

- Tudatos partnerség építés megvalósítása a járási esélyteremtő intézményrendszer fejlesztése érdekében, bekapcsolódás a megyei együttműködési fórumba.
- Partnerségi kapcsolatok fejlesztése az esélyegyenlőségi területen tevékenykedő szervezetek között, szakmai kapacitások erősítése.

- Igényfelmérések, tudatos programozás elvégzése az összehangolt akciók előkészítése érdekében, felkészülés a 2014-20-as EU-s források fogadására.
- Foglalkoztatási helyzet javítása érdekében szociális szövetkezeti rendszer kialakítása, mely segíti a tartós munkanélküliségben élők problémáinak megoldását.
- Gyermek szocializációjának támogatása célzott programokkal.
- Családok megerősítése, generációk közötti kapcsolatok fejlesztése.
- Egészségműveltség és egészségtudatosság szintjének emelése.

2.3.A járási esélyteremtő programterv készítésének a módszertana

A járási esélyteremtő programtervet az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény előírásai alapján végeztük. Figyelembe vettük a program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeleteit a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezetét és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendeletben foglaltakat.

Különös figyelmet fordítva

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény,
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény,
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV.,
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény,
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény,
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény előírásaira.

A demográfia, népmozgalom tendenciájának a megjelenítését valamint a foglalkoztatás és munkanélküliség alakulását mutatjuk be a statisztika tükrében, programtervünk helyzetfeltáró részében.

Dokumentum elemzéseink során vizsgáltuk a 2013. évi Helyi Esélyegyenlőségi Programokat, a 2015. évi Helyi Esélyegyenlőségi Programok Felülvizsgálatainak Intézkedési Terveit, áttekintettük a helyi Gazdasági Programokat, felhasználtuk a Kistérségi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió 2014. évi felülvizsgálatát, az Agenda 21. programokat, az irodalmi jegyzékben szereplő tudományos munkák esélyegyenlőségre vonatkozó megállapításait. A Felzárkózási Kerekasztal tanácskozások során a releváns tartalmakat beemeltük a Gyulai Járási Esélyteremtő Programtervébe.

Olyan Esélyteremtő-programtervet készítünk, amelynek alapjául a Helyi Esélyegyenlőségi Programok szolgálnak, helyi együttműködésekre épül és kialakításában, megvalósításában a projektbe bevont 4 települési önkormányzat együttműködik, közreműködik. Az Esélyteremtő-programtervben a járás egészét érintő problémák komplex kezelésére teszünk javaslatokat.

2.4. A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal működése

A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal koordinációs feladatait Gyula Város Önkormányzata látja el. A Kerekasztal képviselője részt vesz a Békés Megyei Társadalmi Felzárkózási Fórum munkájában is.¹

2.4.1. A Kerekasztal tagsága

A Kerekasztal tagjai lehetnek / felkérést kapnak a következők:

- a székhely önkormányzat és az együttműködő települési önkormányzatok, azok tisztségviselői (HEP referensek), valamint akik részt vettek a HEP kidolgozásában

¹ Fő célja a megyei szintű programkoordináció, tapasztalatcsere, információk megosztása, jó gyakorlatok gyűjtése és terjesztése, megyei szintű, a célcsoportokra irányuló adatgyűjtések, adatbázisok létrehozása, Békés Megyei Társadalmi Felzárkózási Program kidolgozása.

- vagy azok végrehajtásáért felelősként/közreműködőként kerültek meghatározásra (minden települési önkormányzat részéről minimum 1-1 fő)
- a székhely önkormányzat és az együttműködő települési önkormányzatok településein működő nemzetiségi önkormányzatok (minden nemzetiségi önkormányzat részéről 1-1 fő)
- a székhely önkormányzat és az együttműködő települési önkormányzatok képviselő-testületei mellett működő esélyteremtéssel foglalkozó szakbizottságok elnökei
- a járás területén az esélyegyenlőségi célcsoportokkal dolgozó civil szervezetek
- az érintett társadalmi csoportok képviselői
- a járás területén működő szociális, oktatási, képzési, foglalkoztatási, egészségügyi szektorok releváns képviselői
- a járás területén működő egyházak, intézmények, forprofit és nonprofit vállalkozások, akik az esélyegyenlőségi célcsoportokkal aktív kapcsolatot tartanak.

A Kerekasztal tagjai lehetnek, ha pedig a tagként nem kívánnak részt venni, akkor a Kerekasztal ülésein állandó meghívottként részt vehetnek a következők:

- a Békés Megyei Kormányhivatal
- a KLIK Gyulai Tankerülete
- a Békés Megyei Önkormányzat
- A Kerekasztal ülésein állandó meghívottként részt vesznek:
- a TKKI területi igazgatóságának esélyegyenlőséggel foglalkozó szakértői

2.4.2. A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal főbb feladatai:

- áttekinti a járás önkormányzatainak esélyegyenlőségi programjait és azok megvalósulását,
- szakmai javaslatokat fogalmaz meg járási programokra,
- összehangolja a járásban tervezett intézkedéseket és fejlesztéseket,
- ösztönzi a járáson belüli partnerségek létrejöttét és fejlődését,
- nyomon követi, monitorozza és értékeli az ÁROP 1.a.3. projekt megvalósítását, majd a projekt zárása után a további folyamatot is,
- tájékozik a térség esélyegyenlőségi helyzetéről, elemzi a felmerülő problémák okait, és erről információt szolgáltat az érdekeltek számára,
- projektjavaslatokat fogalmaz meg, javaslatokat ad a Kerekasztal éves munkatervéhez,
- biztosítja a térségi szereplők közötti információáramlást és a vélemények cseréjét,
- segíti a járáson belüli szereplők közötti kezdeményezések összehangolását, a partnerségek kialakulását.

2.4.3. A Kerekasztalhoz való csatlakozás, kilépés

A Kerekasztal az alapító tagok csatlakozási nyilatkozatainak aláírásával jön létre.

A Kerekasztalhoz való csatlakozás folyamatos.

Az Önkormányzatok és nemzetiségi önkormányzatok esetén Csatlakozási Szándéknyilatkozattal kell jelezni a csatlakozási szándékot, és testületi határozat elfogadásával véglegesíteni a csatlakozási folyamatot.

További csatlakozók esetén Csatlakozási Nyilatkozat kitöltésével és aláírásával történik a csatlakozás. Az alapítást követően a csatlakozási szándékot a Kerekasztal tárgyalja és elfogadja, vagy nyomós indok esetén írásban elutasítja.

A Megállapodást bármelyik fél a másik felekhez intézett jognyilatkozattal 30 napos határidővel felmondhatja. A felmondás bármely megállapodó fél általi kezdeményezése esetében a megállapodó feleknek részletes írásos indoklást kell elkészíteniük, amelyet a Kerekasztal is megtárgyal és tudomásul vesz.

3. A Gyulai járás bemutatása

A történelmi járasok a megyén belül elhelyezkedő, területigazgatásilag fontos eszközként egyszerre voltak végrehajtói a központi hatalom rendelkezéseinek és képviselői, közvetítői a helyi érdekeknek. A Gyulai járás a járasok 1983-as megszüntetése előtt is mindvégig létezett, és székhelye az állandó járási székhelyek kijelölése – 1886 – óta végig Gyula volt. (Hajdú Z; 2001).

A helyi önkormányzatok együttműködésének bővítése, közös érdekű feladataik célszerűbb, gazdaságosabb és hatékonyabb megvalósítása, a polgároknak nyújtott közszolgáltatásaik színvonalának javítása, a térségi kapcsolatok elmélyítése, a társulások általánosabbá és tartósabbá tétele érdekében az Országgyűlés megalkotta a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvényt.

A Törvény értelmében a helyi önkormányzatok képviselő-testületei önkéntes és szabad elhatározásukból, egyenjogúságuk tiszteletben tartásával, a kölcsönös előnyök és az arányos teherviselés alapján írásbeli megállapodással társulást hozhatnak létre.

Majd a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásainak intézményesítése, a kistérségek összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának kiegyenlített emelése érdekében létrehozta a 2004. évi CVII. törvényt a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról.

2004. évben a 65/2004. (IV. 15.) Korm. rendeletben döntött arról, hogy anyagi támogatást jelentő pályázati rendszerrel ösztönzi a települések összefogását, a közös feladatvállalásokat, a többcélú kistérségi társulások megalakulását. Az összefogásban rejlő erő és a hozzájáruló központi támogatás alapját képezte annak az elképzelésnek, melynek során fokozatosan eltűnnének a települések közötti különbségek, és minden polgár számára azonos minőségű szolgáltatás állna rendelkezésre, akkor is, ha a települési lejtő alján él. A térségi szerveződés igénye az Európai Unió irányelvek mentén fogalmazódott meg.

A Gyula székhellyel működő 3408 számú statisztikai kistérséghez tartozó települési önkormányzatok képviselő-testületei a kistérség összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatás színvonalának kiegyenlített emelt szintű biztosítása, fejlesztése és szervezése, valamint intézmények fenntartása érdekében a szabad társulás elve alapján önkéntes elhatározásukból 2004-ben, létrehozták a Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társulást, mely költségvetési szervként gazdálkodó önálló társulást alkot.

2004. január 01-én a Gyulai Kistérség önkormányzatai – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Tv. és a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásairól szóló 244/2003. (XII.18) Korm. rend. ill. a 2004. évi CVII. törvényben foglalt felhatalmazás, valamint a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996 évi XXI. Törvény alapján, - abból a célból, hogy a kistérség lakói az önkormányzati közszolgáltatásokhoz a lehető legszélesebb körben jussanak hozzá, és forrásait célszerűen és optimálisan használják fel, biztosítsák a mind magasabb szintű ellátást és szolgáltatást, társulásukat az alábbi területekre hozták létre:

- Területfejlesztési feladatok szervezése, kistérségi területfejlesztési projektek megvalósítása
- Szociális és gyermekjóléti ellátások megszervezése

A költségvetési törvény azonban tartalmazza, hogy melyek azok az ellátások, melyik az a forma, melyre kiegészítő normatív támogatás igényelhető. Ahhoz, hogy a kistérség településein, egyenlő arányban, és színvonalon jussanak a lakosok a szolgáltatásokhoz, 2007. január. 01-el, mint fenntartó létrehozta, a Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézményt.

A társulás működése során az esélyegyenlőség megvalósítása érdekében az alábbi dokumentumokat fogalmazta meg és fogadta el:

- Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás Cselekvési terve
- Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója

Magyarország Országgyűlése 2012. június 25-én elfogadta a 2012. évi XCIII. törvényt a járások kialakításáról, valamint egyes ezzel összefüggő törvények módosításáról, amelynek a célja a Jó Állam kialakítása érdekében, a törvényesen és átláthatóan működő, a közszolgáltatásokat maradéktalanul biztosító Állam működési feltételeinek a megteremtése, valamint a helyi államigazgatási rendszer megújítása, hatékonyságának további növelése és a struktúrájának átláthatóbbá tétele.

A jogszabályban megfogalmazottak alapján létrehozták 2013. január 1-i hatállyal a Gyulai járást, székhelye Gyula.

3.1. A Gyulai járás területi elhelyezkedése, közlekedés-földrajza

A járás Magyarország dél-keleti határán, Békés megye keleti részén helyezkedik el a magyar- román határszakaszon. Területe 413,22 km², amely Békés megye 5631 km²-es területének 7,3%-át teszi ki.

Békés megye hazánk egyetlen megyéje, ahová egyáltalán nem vezet egyszámjegyű út, így különösen fontos a járás számára a 44-es főút, mely Kecskemétnél ágazik ki az M5-ös autópályából és Szarvason-Békéscsabán keresztül Gyulán az országhatárig fut. Forgalmát tekintve túlterhelt a mintegy 140 km-es hossz teljes szakaszán. Egy járás közlekedés-földrajzi helyzetét nagyban befolyásolja az, hogy milyen távolságra található a legközelebbi főút, hiszen a főutakon keresztül általában relatíve gyorsan elérhetőek a legfontosabb központok, megyeszékhelyek, régióközpontok, illetve a főváros.

A járásszékhelyet a 4434-es számú igen rossz állapotú országos mellékút köti össze Kétegyházzal, a szintén elhanyagolt állapotú 4435. számú országos mellékút Kétegyházát-Elekkal köti össze. Gyula - Elek között a közelmúltban 4444 számú országos mellékutat felújították, azonban az Elek – Lőkösházai útszakasz is felújításra szorul.

Vasúton a MÁV 120-as számú részben kétvágányú, villamosított nemzetközi fővonala Budapest–Szolnok–Békéscsaba–Kétegyháza–Lőkösháza-vasútvonal érinti a járás két települését. A megyeszékhelyen ebből a fővonalból ágazik a Békéscsaba–Kötegyán–Vésztő–Püspökladány-vasútvonal a MÁV 128-as számú, egyvágányú, nem villamosított vasútvonala, amelynek Békéscsabától Gyuláig tartó szakasza fővonalnak számít. Napjainkban uniós és hazai forrásokból folyik ugyan a nemzetközi fővonal felújítása, amelynek során az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a vasútállomásokon a peronok akadálymentesek és azok akadálymentes aluljárókon keresztül közelíthetők meg.

A fejlesztés jelenleg a járás egyetlen települését sem érinti. Elek város csak közúton közelíthető meg.

3.2. Elek város bemutatása

A település 1996-ban kapott városi rangot. Elek jelenleg egy több nemzetiség által lakott, sokszínű kulturális élettel rendelkező kisváros. A turisztikai látnivalók sorából kiemelhető az 1796-ban, barokk stílusban épült római katolikus templom, a településen a 19. és 20. század fordulójáról fennmaradt polgári házak, a német nemzetiségi tájház a berendezett tájszobával, a 2001-ben felavatott országos emlékhely a németek kiűzetésének emlékére, valamint a római katolikus temetőben lévő kálvária és sírkövek.

Az óvodai és általános iskolai nevelés-oktatás terén a nemzetiségi hagyományokra alapozva jelentős szerepet kap a nemzetiségi és idegen nyelvek oktatása, a Mester György Általános Iskolában emellett magas színvonalú számítástechnikai oktatás, valamint alapfokú művészeti iskola is helyet kapott. A Román Általános Iskolában román nemzetiségi nyelv oktatása folyik. A 2013. évi HEP leírja az óvodai zsúfoltságot, az eltelt időszakban nem

sikerült előrelépni a probléma megoldásában.

Az óvoda, magyar és román általános iskolák mellett a Békés Megyei Önkormányzat fenntartásában működő Harruckern János Gimnázium, Szakképző Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégium a megye egyik legnagyobb felnőttképzési bázisa működik. Az iskolába érkezett diákok a mezőgazdasághoz, valamint vendéglátóiparhoz kötődő szakmák széles tárházából választhatnak. Az iskola komoly tangazdasággal rendelkezik, jelentős az informatikai és idegen nyelvi képzés. A szakképzés mellett szakmával rendelkező diákok számára lehetőség van az érettségi bizonyítvány megszerzésére.

A növénytermesztés terén meghatározóak a géppel művelhető növények, pl. a kukorica és a gabonafélék, melyek termesztéséhez kitűnő talajadottságokkal rendelkezik a település. Az állattenyésztés területén a legfontosabb állatfajták a sertés, szarvasmarha, baromfi és a nyúl.

A településen nagyobb kiterjedésű, meghatározó ipari üzem nem található, elsősorban a kis, vállalkozások terjedtek el. A vállalkozások széleskörűek, az elektronikai eszközök összeszerelésétől a varrodán keresztül a teher- és személyfuvarozásig több tevékenység, illetve szolgáltatás van jelen. Elek Város Önkormányzata nagy hangsúlyt fektet a munkanélküliek foglalkoztatására melyet, közfoglalkoztatás keretében valósít meg, ezzel pótolva a hiányzó munkalehetőségeket. A közfoglalkoztatásban roma munkanélküliek is részt vesznek, de számukról pontos adat nem áll rendelkezésre.

Krizishelyzetben igénybe vehető szolgáltatás településen nincs.

A polgármesteri hivatal, a háziorvosi rendelő, és az idősek és fogyatékosok nappali ellátásának épülete komplex akadálymentesített, az általános iskola részlegesen akadálymentes.

A gazdasági, infrastrukturális és szociális mutatók alapján Elek város hátrányos helyzetű településnek számít a munkaképes korú népesség arányához képest magas a munkanélküliek aránya. A város ezek alapján a 240/2006 (XI.30.) Kormány Rendelet alapján az országos átlagot legalább 1,75-szörösen meghaladó munkanélküliséggel küzdő település. A munkanélküliség magas aránya miatt fejlesztéseket, anyagi erőforrásokat az önkormányzat csak pályázatok útján tud biztosítani.

Elek városban a cigánytelep nem a klasszikus módon definiált telep, csak ezen a területen laknak nagyobb számban roma családok és mélyszegénységben élő családok is. Mindezek ellenére többségében e területen is hasonló körülmények között élnek az emberek, komfortos, összkomfortos lakásaikban, mint a város más területein. A romák népességére vonatkozóan pontos számadatok nem állnak rendelkezésre, a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzat adatközlése szerint a roma lakosság 900 fő körül van.

3.3. Gyula város bemutatása

Gyula város - Európa híré gyógyfürdője révén - pezsgő idegenforgalmával Magyarország egyik legkedveltebb üdülővárosa, a régió kiemelkedő jelentőségű turisztikai központja. A város közigazgatási centrum, dinamikusan fejlődő szolgáltatási hálózat jellemzi, itt működik számos megyei intézmény. A magyar nyelvű lakosság mellett német és román nemzetiségű emberek élnek. Gyula a magyarországi román nemzetiség központja is, illetve 1970 óta fontos közúti határátkelőhely Románia felé. A város gazdag műemlékkincsével és történelmi múltjával a Dél-alföld egyik legjelentősebb kulturális központja. Legfőbb vonzereje az egykori Almássy kastély 8,5 hektár területű természetvédelmi területté nyilvánított ősparkjában létesült fürdő.

Gyula városban a foglalkoztatottsági mutatók jobbak, mint az országos és a megyei átlag. Köszönhető mindez annak, hogy a település – több tekintetben megőrizve térségi központ szerepkörét – a meglévő közigazgatási, egészségügyi, igazságügyi funkciója révén jelentős foglalkoztató. Gyula város Önkormányzata 1998-ban nyerte el a város északi

iparterületére az ipari park címet, amelyen 10 vállalkozás tevékenykedik. A több mint 8 hektáros önkormányzati tulajdonú szabad területen zöldmezős beruházások valósíthatók meg. A park összterülete -22,9 ha- teljes egészében hasznosítható, 51 %-a (11,7 ha) van jelenleg beépítve. A terület tulajdonosai az ott működő vállalkozások, valamint az Önkormányzat. Az ipari park infrastrukturális szempontból 90 százalékban ellátott. A betelepülő cégek a foglalkoztatottak számától és a beruházási értéktől függően 5 évig mentesülnek a helyi iparüzési adó megfizetése alól. A városban található a járás legnagyobb élelmiszer feldolgozó vállalata, a Gyulahús Kft. Az önkormányzatnak nincsenek hathatós eszközei a munkahelyteremtésre, csupán helyi kedvezmények (pl. telekvásárlás esetén, ügyintézés meggyorsítása) és a kapcsolati tőke révén lehet előremozdítani a munkahelyteremtő beruházásokat. Az önkormányzat a közmunkaprogram nyújtotta lehetőségek kiaknázásával, szociális szövetkezet létrehozásával és működtetésével, a mezőgazdasági termékek piacra juttatásának segítségével (piacfelújítással, korszerűsítéssel, vásárcsarnok építésével, a piac működtetésével) járul hozzá a mezőgazdaságból élők boldogulásához. Gyula közúti határátkelőhely, a járás közlekedési csomópontja. Intézményei, idegenforgalma, valamint a jelen lévő szolgáltatások miatt jelentős munkaerő felszívó hatással bír a térségben.

A bölcsődei-, valamint az idősellátást az Önkormányzat a Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézményén keresztül látja el. Az intézmény a komplex segítő munka megvalósítása érdekében a szociális ellátások teljes vertikumát felöleli, járási szinten biztosítja egyenlő eséllyel az ellátások hozzáférhetőségét.

Az önkormányzat az óvodai neveléshez kapcsolódó feladatokat integrált intézmény (Gyula Város Egyesített Óvodája) keretében látja el. Ez az alapja a hatékonyabb működtetésnek, mely a kor követelményeinek megfelelően biztosítja a színvonalas nevelés még finanszírozható feltételeit.

A városban található oktatási intézmények közül kettő egyházi (Gyulai Római Katolikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium, Magvető Református Általános Iskola és Óvoda), egy nemzetiségi (N. Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium), négy pedig állami fenntartású. A Románvárosi Óvodát a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata tartja fenn. Valamennyi intézmény a színvonalas oktatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel rendelkezik, de egyes intézmények felújítása elengedhetetlen.

A Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár és Egészségtudományi Karának Egészségtudományi és Környezet-egészségügyi Intézete működik a városban. A gyulai intézet háromféle alapképzést (ápolás és betegellátás, szociális munka, egészségturizmus és egészségügyi szolgáltatás-szervező) kínál hallgatói számára.

Gyulán, az óvodásoktól a főiskolásokig több mint 5000 gyerek, diák ellátása és képzése folyik. A határmenti elhelyezkedés, az itt élő nemzetiségek és a regionális, megyei szerepkörű intézmények jelenléte színesíti oktatási feladatokat. Az oktatásban részesülő gyermekek száma folyamatosan csökken, annak ellenére, hogy a középiskolások számának alakulását az is befolyásolja, hogy a gyulai középiskolákban más településeken lakó diákok is tanulnak.

Gyula Város Önkormányzata tizenhatodik éve vesz részt a felsőoktatásban tanuló, szociálisan hátrányos helyzetű fiatalokat segítő Bursa Hungarica ösztöndíjpályázaton. Az ösztöndíj elbírálása kizárólag szociális rászorultság alapján, a pályázó tanulmányi eredményétől függetlenül történik. 2015. évben az eddigi egy főre jutó 37.050.- Ft jövedelemhatár szintet 57.000.- Ft-ra emelte a Képviselő-testület, ezzel jelentősen kiterjesztette a felsőoktatásban résztvevő fiatalok diplomához jutásának esélyeit.

A városban 13 felnőtt háziorvosi szolgálat működik. Két háziorvos közalkalmazotti jogviszonyban, 11 háziorvos pedig vállalkozói jogviszonyban praktizál. Gyulán két iskolai fogászati, valamint két ifjúsági fogászati szolgálat működik négy telephelyen. A felnőtt fogászati szolgálatok száma hét, mind a hét fogorvos vállalkozói jogviszonyban praktizál. Gyulán jelenleg három iskolaorvosi státusz áll rendelkezésre, melyből egyet főállású

közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkező orvos tölt be, a másik két körzetben helyettesítéssel kerül ellátásra a feladat. Öt főállású iskolavédőnő tevékenykedik, egy státusz pedig üres. A tíz körzeti védőnői státuszt főállású közalkalmazottak töltik be. A szakmai minimum feltételeknek minden intézményünk megfelel, mely a működési engedélynek is feltétele. Az alapellátási ügyeletet az Alapellátási Intézmény látja el nemcsak Gyula, hanem Doboz települések vonatkozásában is.

A városban magasabb szintű egészségügyi szolgáltatásokat a Pándy Kálmán Megyei Kórház, valamint a kórház keretében működő járóbeteg ellátás (rendelőintézet) biztosítja meghatározott települési ellátással. A kórház foglalkoztatotti létszámával a megye legnagyobb munkáltatója.

A város kulturális intézményhálózata jól kiépült. A Mogyoróssy János Városi Könyvtár a mai kor követelményeinek is jól megfelelő, korszerű információs bázis. A közösségi közművelődési színtereket (művelődési ház, vigadó, múzeumok, kiállító helyek) a Gyulai Kulturális és Rendezvényszervező Nonprofit Kft. működteti.

Gyula város sportélete sokszínű. A 26 sportegyesületben több ezren sportolnak rendszeresen. A város sportlétesítményeiben gazdag, ez egy olyan terület, amelyet a jövőben jobban ki lehet aknázni céljaink (pl.: egészségturizmus, rekreációs programok stb.) elérése érdekében.

A Gyulasport Nonprofit Kft. a tulajdonában lévő, az önkormányzattól átvett sportlétesítményeket (tornacsarnok, sporttelepek) tartja fenn és működteti. A Kft. keretében működik három sportágban a sportiskola (kézilabda, kosárlabda, atlétika), az utánpótlás nevelés – a labdarúgás és az úszás kivételével – ugyancsak a Kft. feladata. Az elmúlt években a TAO-s forrásoknak és pályázati rendszernek köszönhetően mind a Prohászka Zsolt Sportcsarnokban, mind az id. Christán László Városi Sporttelepen fejlesztések történtek. Ez utóbbi helyszínen – a Magyar Labdarúgó Szövetség támogatásával – új, villanyvilágítással rendelkező műfüves pálya létesült; a TAO-s pénzek bevonásával pedig megújult a center pálya előtti terület. A városban épült fel és működik a Grosics Gyula Katolikus Labdarúgó Akadémia.

A városban 370 bejegyzett civil szervezet működik, ami a lakosságszám arányában is magas érték, még akkor is, ha nem minden szervezet végez ténylegesen tevékenységet. A 370 szervezet közül 202 egyesület, 168 alapítvány. Tevékenységi körüket tekintve a kulturális céllal alapított szervezetek száma emelkedik ki; a civil szervezetek 18%-a végez a kultúrához kapcsolódó tevékenységet. Számos sportcélú szervezet jött létre a városban, ezek a civil szervezeteknek 1/7-ét alkotják. A szociális ügyekhez, az egészségügyhöz és az oktatáshoz kapcsolódó szervezetek száma is meghaladja a húszat.

Az önkormányzati bérlakásállomány száma 241db, amelyből a szociális lakások aránya az önkormányzat tulajdonában álló összes lakás számához viszonyítva 70,5%, azonban az önkormányzati bérlakást igénylők száma egyre növekszik, különösen a szociális jellegű kérelmek emelkednek.

A város közigazgatási területén nincsenek szegregátumok. A lakosság területi átrendeződésének folyamatában megjelent a külterületek igénybevétele. A külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, így a tanyás ingatlanok, valamint a zártkertekben épített lakhatásra használt épületek vezetékes ivóvízellátása nem biztosított és valójában nem is biztosítható, azonban a közkutak hálózatáról az ott élők hozzájutnak a minőségi közműszolgáltatáshoz. A tanyákon élő emberek elsősorban mezőgazdaságból és állattenyésztésből élnek, de a munkaképes korúak közül számosan vesznek részt a helyi foglalkoztatásban.

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyét, a potenciális munkalehetőségeket növeli a város területi elhelyezkedéséből adódó megyeszékhelyi közelség, számosan ingáznak naponta Békéscsabára.

A városban a Gyulakonyha Nonprofit kft. látja el a közétkeztetés intézményesített feladatait, csatlakozva a Mintamenza Programhoz.

Gyula városban a krízishelyzetbe került családok ellátására szolgáló anyaothton, családok átmeneti otthona nincs. Viszont a rendkívül kiterjedt szociális ellátórendszer megfelelően fel van készülve azokra a krízishelyzetekre és problémákra, amelyeket a különféle szociális jellegű és természetű kihívások produkálnak.

A hajléktalanok ellátását a járásszékhelyen teljes egészében a civil szociális szolgáltatók révén biztosítja Gyula Város Önkormányzata, ellátási szerződés alapján a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet végzi a hajléktalanok által igénybe vehető nappali melegedő, éjjeli menedékhely, átmeneti szállás és népkonyhai étkeztetést.

3.4. Kétegyháza bemutatása

Az Almássy grófok egykori kastélyában működik a Harruckern János Gimnázium, Szakképző Iskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Kollégium. Itt található az Európa-hírű gépfejlődés-történeti gyűjtemény.

A település Román Nemzetiségi Általános Iskola és Óvoda 1993-ban ünnepelte fennállásának kétszázadik évfordulóját, emellett a Márki Sándor Általános Iskolában folyik alapfokú képzés, amelynek része a felmenő rendszerű német nyelvoktatás.

Kétegyháza másik nagy jelentőségű művelődési értéke a Kétegyházai Román Tájház, amit hosszú restauráló munka után, 1997 nyarán adtak át, eredeti állapotának megfelelően a nagyközségnek.

A lakosság főként mezőgazdasággal foglalkozott, ennek megfelelően az ágazat 1990-es években kezdődött válsága leginkább ezen a gazdaságilag elmaradott településen éreztette hatását. Mára a településen élők közül számosan a közfoglalkoztatásban vesznek részt. Az alacsony iskolázottság felszámolására indult állami programok leginkább a bizonyítvány megszerzését eredményezték, szemléletbeli, tudásbeli változást nem hoztak, így ténylegesen nem járultak hozzá az elhelyezkedési lehetőségek megragadásához. Az induló képzések több esetben olyan munkalehetőségre irányultak és irányulnak, melyekre más, távoli településeken jelentkezik igény. Ez felerősíti az ingázást, ami viszont a családi kapcsolatok és koherencia ellen hat. Szakképzettségi mutatók szerint a munkanélküliek aránya a szakképzetlenek között a legnagyobb, bár az országos tendenciához hasonlóan jelentős a friss diplomások munkanélkülisége is. az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező családban élők vannak hátrányban elsősorban a munkaerő-piacon és ennek következményeként az élet más területein is. Az érintett kör túlnyomó része továbbra is családi gazdaságokban dolgozik, bár kétségtelen, hogy a probléma nem termelődik újra. A 2003. évi HEP helyzetelemzése szerint a legnagyobb a munkanélküliség a 18-45 év közötti nők esetében, míg az 55 év felett aktív korú népesség között a férfiakat sújtja jobban a munkanélküliség. A településen jelentősebb foglalkoztató nem üzemel, a legnagyobb munkáltató maga az önkormányzat, így jelentős azoknak a száma, akik a közigazgatásban tevékenykednek.

Az iparüzési adóbevételek nem biztosít elegendő forrást gazdaságfejlesztésre, adókedvezmények nyújtására sincs elegendő forrás.

A civil szféra feladatvállalása is megjelent a településen.

Kétegyháza Nagyközség területén teletszerű szegregáció nem alakult ki, bár kétségtelenül vannak olyan területek, ahol a szegényebb családok élnek, ennek oka nem az odavándorlás, hanem a tehetősebbek elköltözése. A jelenség megoldására az önkormányzat a családok jövedelemszerző képességnek erősítését tűzte ki céljául.

Kétegyházán a munkanélküli szülők családjában élő a gyermekek nagyobb része hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű. E gyermekek száma szintén meghaladja az országos átlagot, amit külön súlyosbít, hogy a leghátrányosabb helyzetben lévő

családok esetében a gyermeklétszám is kiemelkedően magas.

E gyermekek többsége a településen működő két iskola közül leginkább a Márki Sándor Általános Iskolába jár, arányuk - a teljes tanulói létszámhoz viszonyítva - meghaladja az 50%-ot. Ennek következménye, hogy a tehetősebb családok a közeli városok iskoláiba íratják gyermekeiket, ami látens szegregációhoz vezet. Ez - többek között - súlyos gondokat okoz az oktatás, nevelés szakmai színvonala tekintetében, ugyanis a továbbtanulni kívánó tanulók nem tudnak kellő mélységű és elegendő mennyiségű tudást elsajátítani. Emellett külön képzettséget és többletidőt igényel a nehezebben tanuló gyermekek felzárkóztatása, oktatása, ami viszont többletköltséget eredményez a túlórák vonatkozásában.

A nők munkavállalása tekintetében egyik leghangsúlyosabb probléma a gyermekek elhelyezése a munkavégzés időtartamára, azonban erről számadatok nem állnak rendelkezésre. Kétegyházán családbarát munkahely nincs, a vállalkozók nem szívesen vállalják fel ezt a problémát, a női munkavállalók pedig inkább alkalmazkodnak, ragaszkodva munkahelyükhöz. Megoldást az átképzés, az otthoni, vagy a rugalmas munkavégzés jelenthet, ezek azonban csak igen szűk keretek között valósíthatók meg.

A gyermekmegőrzés alapvető dilemmája a szakképzettség hiánya, e nélkül a szülők nem szívesen bízzák gyermekeiket idegenre vagy más anyákra.

A településen a rendelkezésre álló közösségi terek hiánya, illetve elégtelen volta korlátokat szab a különböző hagyományörző, generációk közötti kapcsolaterősítést szolgáló rendezvények lebonyolításának, ezzel hátrányba kerülhetnek elsősorban az időskorúak, de a településen élők bármely korcsoportja.

A település a 240/2006 (XI.30.) Korm. rendelet alapján a társadalmi- gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott település, azonban törekszik a felzárkózásra, hogy elfoglalhassa helyét a prosperáló kistépülések táborában. Ennek első lépése volt a Gyula és Környéke Többcélú Kistérségi Társuláshoz való csatlakozás. 2007 óta jelentős foglalkoztató lett a Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekegészségügyi Intézménye, amely kezdetektől folyamatosan biztosítja a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások egyenlő esélyű hozzáférését magas színvonalú szakmai tevékenységével.

3.5. Lökösháza bemutatása

A mai Lökösháza 1949-ben Elek külterületéből alakult önálló községgé. A község külterületén több kunhalom emelkedik. Egy jeles szegedi őskorkutató régész, Gazdapusztai Gyula, ezek közül tárt fel néhányat az 1960-as években, hazánkban először teljes átvágással, földgépek segítségével. Lökösháza, a valamivel több, mint kétezer lelkes település, a délbékési térség szélén fekszik, közvetlenül az országhatár mellett, a Budapest Bukaresttel összekötő villamosított vasúti fővonal mentén. A község Magyarország egyik legfontosabb vasúti határállomása Arad-Bukarest-Szófia-Isztambul felé, a személy- és teherforgalomban egyaránt. A vasúti határátkelőhely fenntartásával a MÁV a legnagyobb foglalkoztató a községben. Az állomáson határrendészet és határforgalmi ellenőrző pont is működik, erre alapozva az Európai Unió támogatását elnyerve közúti határátkelőhelyet szeretne létesíteni az önkormányzat. A román oldal a bukaresti kormánytól már megkapta az elvi építési engedélyt a vámszabad terület kialakítására a határállomáson. Nem véletlenül, mert Bukarest Románia egyik nyugati kapujának tartja a Kürtös-Lökösháza határátkelőhelyet, amelyet csak erősítene, ha itt hamarosan közúton is át lehetne kelni egyik országból a másikba. Mindez nem csak az infrastruktúra nagyarányú fejlesztésével járna együtt, de sok munkahelyet teremtené, növelné a tranzitforgalmat és a kereskedelem lehetőségei is kibővíülhetnének Lökösházán.

A községben egy óvoda és egy általános iskola működik, amely közös irányítás alatt a település legnagyobb önkormányzati intézménye. Az oktatási intézmények jól felszereltek, szemléltetőanyagok, gázfűtés és az iskolához tartozó napköziotthonos-konyha és tornaterem teszi komfortossá az oktató-nevelő munkát. Az általános iskolában tanulók száma csökkenő

tendenciát mutat. Szegregált lakóterület a községben nincs. A fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés a községben megoldott.

Az önkormányzat biztosítja a közétkeztetést a Napközi Otthonos Konyha által. A különböző korosztályoknak megfelelő, egészséges, étrendet biztosít, a vonatkozó előírásoknak megfelelően, azonban hátránykompenzáló juttatás gyermekek részére nincs a településen. Lőkősháza, az alapvetően mezőgazdasági jellegű település, a népesség jelentős részének innen származik jövedelme. A közösségi teret a kulturális élethez a művelődési ház biztosítja.

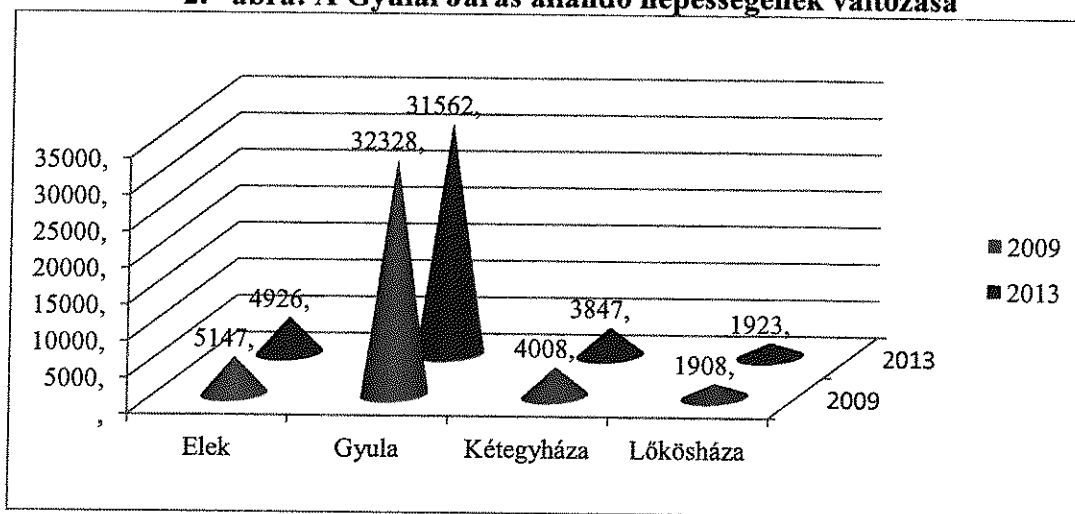
A településen a növénytermesztést és a komplex mezőgazdasági szolgáltatást a Haladás Mezőgazdasági Szövetkezet végzi, azonban ipari üzem jelenleg még nem alakult ki.

3.6. Demográfia, társadalmi mobilitás

A népszámlálások adatai szerint az utóbbi ötven évben a népesség korösszetétele eltolódott az idősebb korosztályok irányába. Ahogyan II. János Pál pápa 1999 novemberében az „Idősekhez írt levelében” megfogalmazta: „*Manapság, hála az orvostudomány haladásának, valamint annak, hogy a világ sok táján megjavultak a társadalmi és a gazdasági körülmények, az életkor meghosszabbodik*”. A születéskor várható élettartam valóban folyamatosan növekedik, ugyanakkor a termékenység alacsony szintű, és e két egymást erősítő folyamat következtében a demográfiai öregedés felgyorsult, a népesség korösszetétele a világ fejlett országaiban átalakult. Az élettartam meghosszabbodását lényegesen pozitív folyamatnak tekintik mindenütt a világon. Azonban kétségtelen tény, hogy a demográfiai öregedéssel együtt járó kihívások mennyisége, időtávja, a megoldások hordereje és mikéntje lényeges hatással van a gazdaságára. Egyre több forrást kell biztosítani a nyugdíjakra, az egészségügyi és a szociális ellátásokra. Meg kell teremteni azt a lehetőséget, hogy mindenki számára egyforma hozzáférést lehessen biztosítani, így csökken annak a lehetősége, hogy a kistelepülésen, egyedül élő idős ember magára maradjon nehéz helyzetével, vagy sokkal rosszabb ellátást kapjon, mint nagyvárosi kortársa.

A TeIR adatbázisában rendelkezésre álló adatok alapján a 2. ábrán vizsgált időszakban a járás lakossága 1133 fővel fogyott. A népességcsökkenés tendenciája tíz évre vetítve több mint a járás legkisebb településének, Lőkősházának a teljes lakossága.

2. ábra: A Gyulai Járás állandó népességének változása

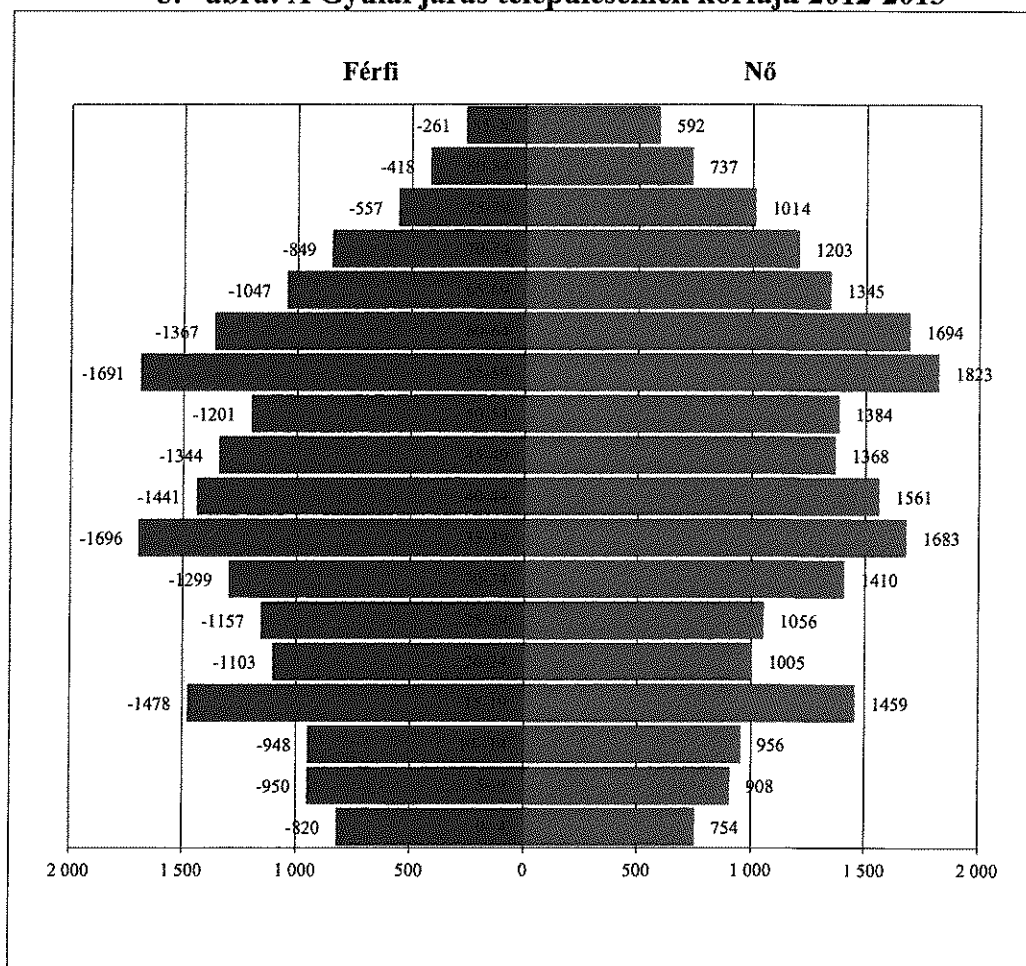
Forrás: TeIR

A négy település állandó népességének születési adataiból összeállított korfa urna alakja jól mutatja, hogy a járásra a népességfogyás jellemző. Annak ellenére, hogy a 15-19 éves korcsoportnak – valószínű, hogy az akkori szociálpolitikai intézkedések nyomán megnövekedett a gyermekvállalási kedv – kiugróan magas a száma, azonban sem előtte, sem utána nem tapasztalható a magasabb népesedési szám. Az is látható a 3. ábrából, hogy

társágunkra is igaz a születéskori fiú többlet, amely a negyvenedik életév táján átfordul nőtöbbletté. A „Ratkó-korszakban” született gyermekek a javuló egészségügyi körülmények, és a csecsemőhalandóság visszaesése következtében kiugróan magas számmal vannak jelen a társadalomban, ugyanakkor az ő gyermekeiknek már nem volt meg a hasonló mértékű gyermekvállalási hajlandósága. Ez a folyamat azt eredményezi a járásunkban, hogy az elkövetkező tíz év során megnő a nyugdíjasok száma. A szociális ellátórendszernek fel kell készülnie a megnövekedett számú időkorúak életvitelének segítésére, szükség esetén gondozására, ellátására.

Ugyanakkor az is következik a folyamatból, hogy az aktív munkavállalók, és az inaktívak aránya megbillent, ez egyrészt felgyorsítja a társadalom előregedését, másrészt a hazai nyugdíjrendszer a tökefedezeti alapjának hiánya elvezethet oda, hogy a jelenlegi alacsonyszámú aktív népesség nyugdíjjárulékai nem biztosítanak megfelelő nyugdíjakat. Önállóan az állami nyugdíjra támaszkodva jelentős életszínvonal csökkenéssel kell majd szembe nézniük, hiszen napjainkban az emberek jelentős hányada nem képes megtakarításokat képezni, ennek pedig az időskori elszegényedés lesz a következménye. Többek között ezért is indokolt lenne a foglalkoztatottság mértékének emelkedése. Az állandó népességhez viszonyítva Eleken 18%, Gyulán 19,1%, Kétegyházán 18,3%, Lőkősházán 19,6% a 65 éven felüliek aránya. A 3. diagram azt is szemlélteti, hogy az időskori nőtöbblet tendenciáját tekintve Lőkősháza kivételével emelkedő, mértékében pedig jelentősen meghaladó a 65 év fölötti férfiakhoz viszonyított aránya a nőknek.

3. ábra: A Gyulai járás településeinek korfája 2012-2013

Forrás: Békés Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály

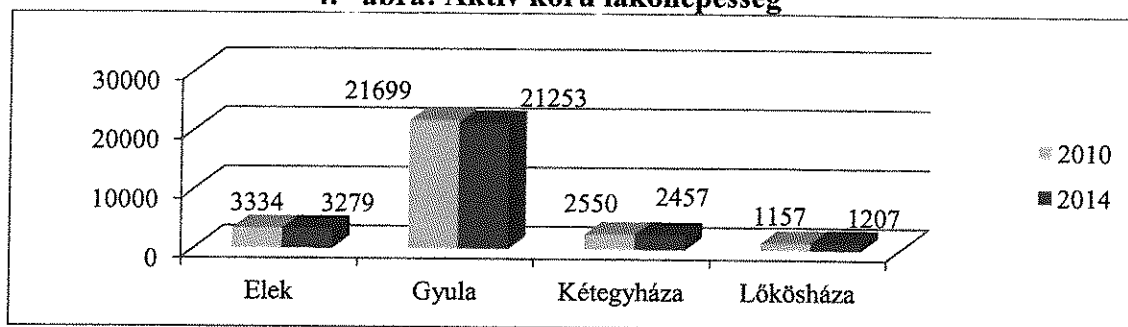
Az esélyegyenlőség szempontjából elmondható, hogy a férfiak életkilátásai nagyságrenddel rosszabbak, mint a nőké, az okait elsősorban az életmódban kell keresni.

1974-ben a kanadai egészségügyi miniszter, Marc Lalonde egészségvédelmi dokumentumában megállapítja, hogy az egészségi állapotot befolyásoló tényezők közül az egészségügyi ellátások 11%-ban, a környezeti hatások 19%-ban, a genetikai tényezők 27%-ban és az életmód 43%-ban játszik szerepet.

Az egészségügyi alapellátásról szóló, 1978-ban megrendezett Alma Ata-i Nemzetközi konferencia az egészségvédelmet a következőképpen definiálja: „az a folyamat, amely módot ad az embereknek egészségük fokozott kézbe tartására és tökéletesítésére”. A konferencia határozottan megerősíti, hogy az egészség - ami teljes fizikai, lelki és társadalmi jólétet jelent, és nem egyszerűen a betegség vagy fogyatékosság hiányát - alapvető emberi jog. A lehető legjobb egészség elérése világszerte a legfontosabb társadalmi célok egyike, megvalósulása az egészségügyön kívül számos más társadalmi és gazdasági szektor közreműködését is igényli. Az emberek egészségi állapotát tekintve óriási egyenlőtlenség tapasztalható. Az embereknek nem csak joguk, de kötelességük is, hogy egyénileg és közösségekben is részt vegyenek a számukra nyújtott egészségügyi ellátás tervezésében és megvalósításában. (Kishegyi J, Makara P; 2004)

Az egészség védelmében, az egészséges életmód kialakításában számos teendőnk van, járási és települési szinten egyaránt.

4. ábra: Aktív korú lakónépesség

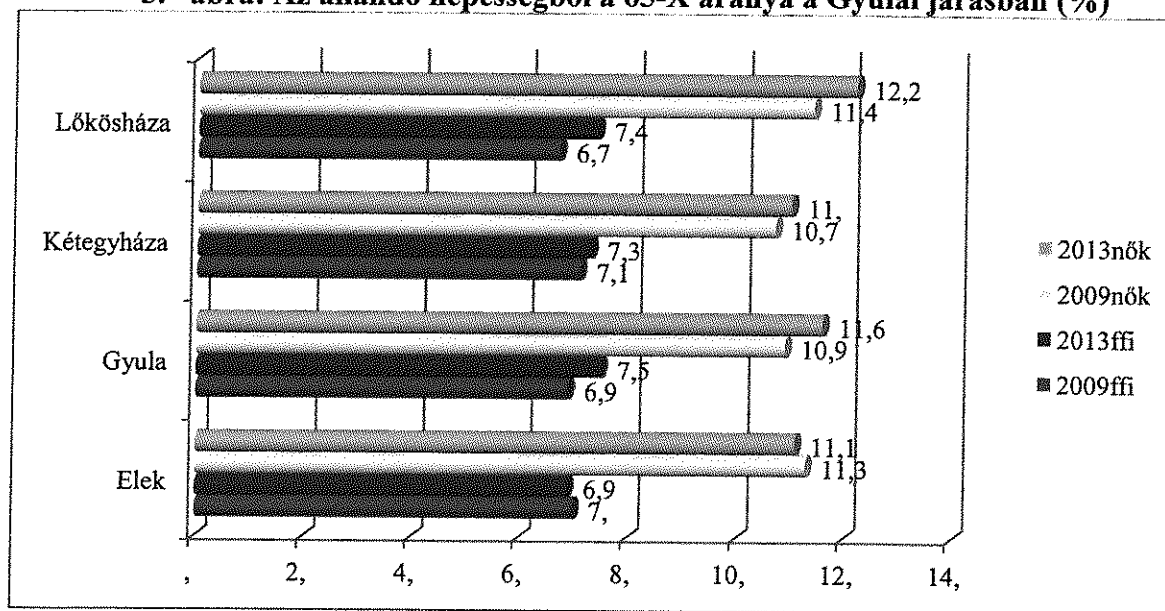

Forrás: Települési önkormányzatok

A Gyulai járásban Lőkősháza kivételével az aktív korú lakónépesség száma csökkenő tendenciát a 4. ábra szemlélteti.

A fentiekkel szemben a 65 éven felüliek aránya növekszik, ezen belül pedig jelentőssé válik az időskori nőtöbbség, a folyamatot öt év intervallumban ábrázolja az 5. diagram.

5. ábra: Az állandó népességből a 65-X aránya a Gyulai járásban (%)

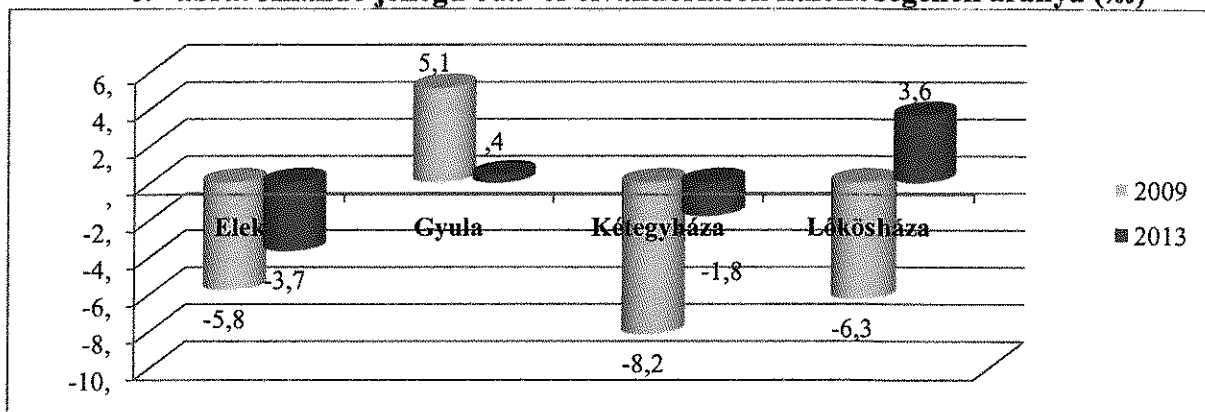
Forrás: TeIR

A gazdasági, társadalmi és környezeti összefüggések kölcsönös hatása, az hogy milyen

lehetőségeket, gazdasági körülményeket kínálnak az egyes régiók, járások, városok, kistelepülések, befolyásolják az ott lakók ragaszkodását vagy éppen elvándorlási szándékát. A kedvezőtlen gazdasági és társadalmi folyamatok belső területi elvándorlásokat indukáltak, ennek során a képzettebb munkaerő, a végzettségének megfelelő munkalehetőség híján kénytelen elhagyni szülőföldjét, felerősödik a kvalifikált munkaerő-vándorlás. A kényszerítő helyzet mellett további gazdasági okok: jobb fizetés és megélhetés, minőségi munkakörülmények, megbecsültség, gyerektanítás lehetősége, külső rokonsági szálak felélesztése, tanulás.

A migráció hatásai felerősítik a járás kedvezőtlen demográfiai folyamatait, csökken az aktív korúak aránya, viszont a helyben maradó időskorú hozzátartozók állandó lakónépességen belül az időskorúak arányát az növelik, és ezzel együtt növekszik az elmagányosodott időskorúak száma is.

6. ábra: Állandó jellegű oda- és elvándorlások különbségének aránya (%)

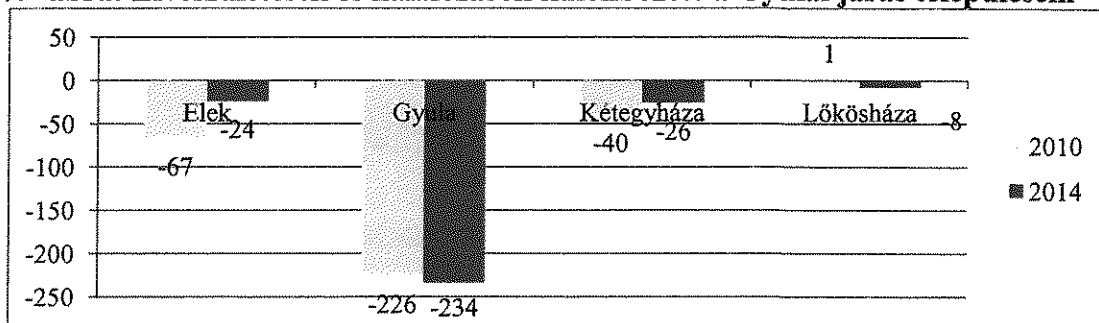

Forrás: TeIR

A járás alacsony tőkevonzó képessége, illetve az agrártermelő szektor feldolgozóipar nélküli termelése, a halmozódó területi különbségek mögött meghúzódó társadalmi hátrányok, – a népesség társadalmi összetétele és iskolázottsága, jövedelmi viszonyai, lakáskörülményei, munkaerő-piaci pozíciója – alapvetően befolyásolja a társadalmi mobilitást.

A Gyulai járásban a népességmozgalom a vizsgált időszakban összességében még mindig negatív egyenleget mutat, azaz több az elvándoroltak száma, mint az odavándorolt embereké. Az okok között a járásban jelentős hangsúllyal szerepel a 4.1.-ben bemutatott területi elhelyezkedés, közlekedés-földrajz, továbbá hozzájárul a migrációhoz a képzettségnek megfelelő munkahelyek hiánya. A 6. diagramból kiolvasható azonban az is, hogy a tendenciáját tekintve mindegyik településen csökkenő mértékű a népesség elvándorlása, ez arra enged következtetni, hogy a járási települések önkormányzatainak a közpolitikája nyomán növekszik a népességmegtartó erő.

7. ábra: Élveszületések és halálozások különbözete a Gyulai járás településein

Forrás: Települési önkormányzatok

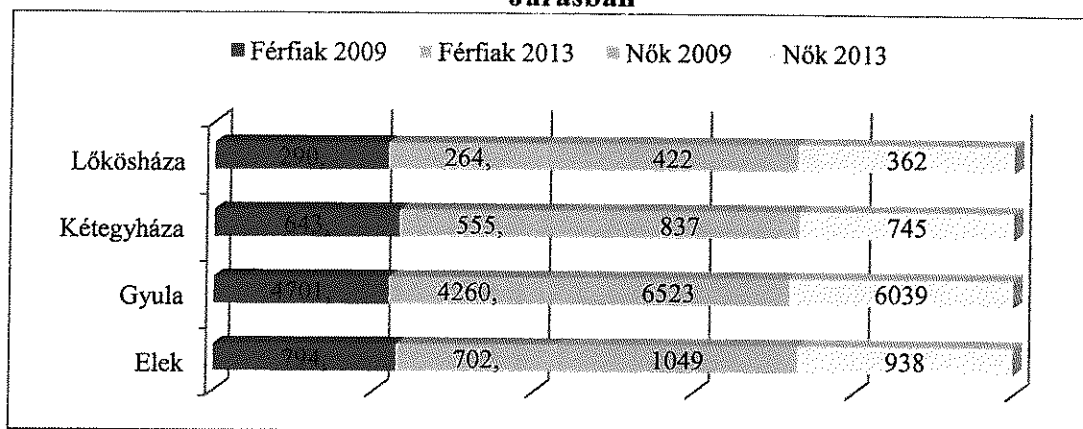
Az 7. ábra adataiból jól látható, hogy a természetes szaporodáshoz, illetve jelen esetben a fogyáshoz, azaz a születések és a halálozások számának különbségéhez hozzájárul a többlethalandóság, azaz a járás minden településén kevesebb gyermek születik meg adott

időszakban, mint ahányan elhaláloznak. A tényleges szaporodáshoz, illetve fogyáshoz hozzájárul a vándorlások negatív egyenlegének összege. A járás településein e két negatív népességföldrajzi folyamat eredménye a népességfogyás.

3.7. Jövedelmi viszonyok

Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma ezer lakosra vetítve 349.2. A járás településein élők közül - az országos tendenciákhoz hasonlóan - nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásokban részesülő nők száma a kordedvezmény miatt magasabb, mint a férfiaké. A vizsgált időszakban mindkét nem vonatkozásában csökkent az ellátásban részesülők száma a járás minden településén.

8. ábra: Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásokban részesülők száma a Gyulai Járásban

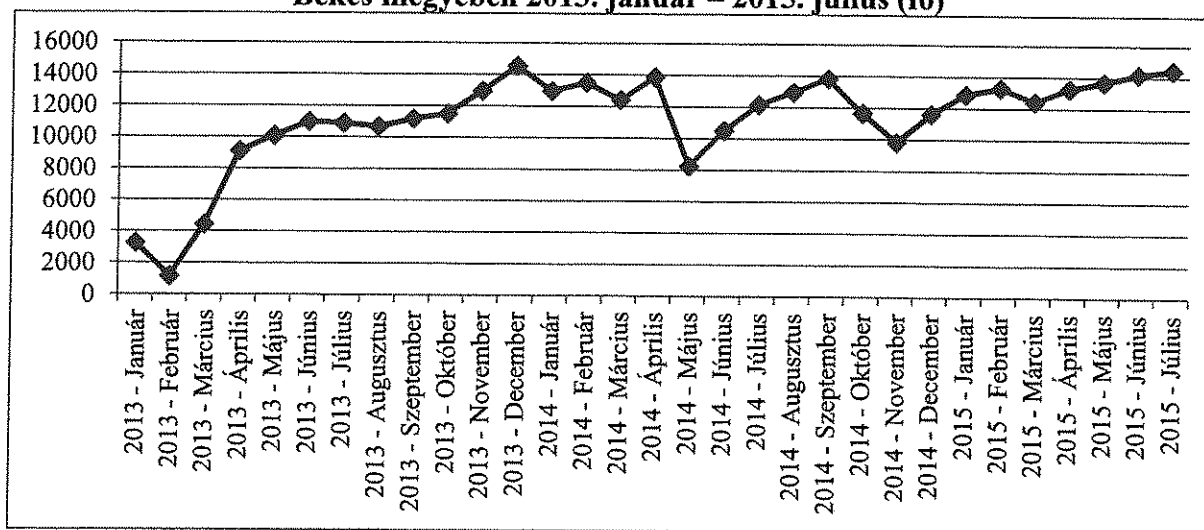
Forrás: TeIR

A Gyulai járásban a Járások információs portálja adatai szerint az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, 1.643.000 Ft. Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma ezer lakosra vetítve 6.8.

3.8. Foglalkoztatás, munkanélküliség

A Gyulai járásban a Járások információs portálja adatai szerint a nyilvántartott álláskereső aránya a munkavállalási korú népességből, 8,3 %.

9. ábra: Közfoglalkoztatásban résztvevők havi átlagos száma Békés megyében 2013. január – 2015. július (fő)

Forrás: Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási Portál/Statistika

Békés megyében a közfoglalkoztatásban résztvevők számának átlaga 2013. januárban 3242 fő ezzel szemben 2015 júliusában 14439 fő. Hazánkban a közfoglalkoztatási ráta Békés

A fenti adatokból is következtetni lehet a térség hátrányos munkaerő-piaci helyzetére. A hátrányok leküzdéséhez nyújtottak segítséget a 2011-et követő két év foglalkoztatáspolitikai intézkedései, elsősorban a közfoglalkoztatás volumen-növekedése, amelyben a közfoglalkoztatási mintaprogramok meghatározó szerepet játszottak.

The graph illustrates the trends in public employment programs. The 'Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás' (Long-term public employment) program shows a significant peak in early 2014, reaching nearly 10,000 participants. The 'Országos közfoglalkoztatási program' (National public employment program) shows a steady increase, peaking in mid-2015 at around 9,500 participants. The 'Kistérségi startmunka mintaprogram' (Regional start work pilot program) shows a more fluctuating trend, with a notable peak in late 2014 and early 2015, reaching approximately 5,000 participants.

Időszak	Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás	Országos közfoglalkoztatási program	Kistérségi startmunka mintaprogram
2013 - Január	2500	500	500
2013 - Május	1000	7000	1000
2013 - Szeptember	1500	7500	1500
2014 - Január	8000	7500	1500
2014 - Május	9500	3500	2000
2014 - Szeptember	4500	5500	2000
2015 - Január	1500	8000	5000
2015 - Május	2500	9500	2000
2015 - Június	2800	9500	2000

A hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás olyan közfoglalkoztatási forma, amelynek keretében értéktérítő, szakképzettséget is igénylő munkák végzésére vonhatók be elsősorban a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személyek, illetve a kirendeltség által közvetített álláskereső, továbbá a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól szóló törvény szerinti rehabilitációs ellátásban részesülő személyek.

A kistérségi/járási startmunka közfoglalkoztatási mintaprogram, amelyet a közfoglalkoztatásért felelős miniszter indíthat meghatározott célok elérése érdekében. A mintaprogram esetében a közfoglalkoztatási bér és a szociális hozzájárulási adó 100%-os támogatásán kívül a beruházási és dologi költségek és kiadások 70-100% közötti mértékben támogathatók. 2013 januárjában, Békés megyében 3243 fő, 2015 júliusában 14 439 fő vett részt összesen a főbb foglalkoztatási formákban.

Település	Regisztrált munkanélküli száma 2010. 1. negyedév	Regisztrált munkanélküli száma 2014. 1. negyedév
Elek	441	273
Gyula	1669	951
Kétegyháza	295	190
Lőkősháza	145	73

A 10. ábrán vizsgált időszakban az adatok szerint a regisztrált munkanélküliek száma jelentősen csökkent.

3.10. Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások

2007. január. 01-el, létrehozott Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye az 1993. évi III. törvény - a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról, valamint a 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló törvényben foglalt ellátásokat végzi. A személyes gondoskodás keretében a szociális alap- és szakellátási formák: házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés, nappali ellátás, idősök nappali ellátása, értelmi fogyatékosok nappali ellátása, fogyatékkal élők nappali ellátása, pszichiátriai betegek nappali ellátása intézményen belüli szociális foglalkoztatással. További ellátási feladatok: jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, bölcsődei ellátás, korai gondozás-fejlesztés teljes integrációban, házi gyermek felügyelet, családsegítés, gyermekjóléti szolgálat működtetése, tanyagondnoki szolgálat működtetése, adósságkezelési szolgáltatás, helyettes szülői hálózat működtetése. Valamint a pszichiátriai betegek közösségi ellátása, szenvedélybetegek közösségi ellátása, végleges és átmeneti elhelyezés, demens személyek intézeti ellátása, demens betegek bentlakásos intézeti ellátása, átlagos ápolást-gondozást igénylők ellátása, és egyéb humán egészségügyi ellátás tartozik az intézmény ellátandó feladatai közé.

A Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye a működése során a települési önkormányzatok támogatásával megvalósította a szolgáltatások igénybevételének esélyegyenlőségét, az azonos minőségű, magas színvonalú feladatellátást a kistérség településein. Ugyanakkor a gyermekvédelem jelenlegi szakember létszáma leterhelt az elvárt és kielégítő feladatellátás során.

A járás szociális ellátórendszerének infrastruktúrája kielégíti a jogszabályi követelményeket, öröndetes, hogy a működésnek helyet adó épületek felújítása járási szinten minden településen folyamatos. Ezt a korszerűsítési folyamatot érdemes folytatnia mindegyik önkormányzatnak, mert a szociális szolgáltatási kínálat infrastrukturális színvonala komolyan befolyásolja az igénybevételi hajlandóságot az alapszolgáltatások köréből, különösen a nappali ellátások vonatkozásában. Ez a szolgáltatás kiemelt jelentőségű, hiszen a napi találkozások más időskorúakkal, az ellátó nyújtotta kulturális programok nem pusztán az izolálódást szüntetik meg, felébresztik továbbá az ellátott hasznosságának az érzését, késleltetik az időskori szellemi hanyatlást, tehát az otthonukban élő személyek számára biztosítanak lehetőséget az aktív közösségi élethez. Ezzel saját, megszokott lakó- és családi környezetükben maradhatnak. Ezt a szakmai munkát segíti a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, a közösségi pszichiátriai ellátás és szenvedélybetegek közösségi ellátása, továbbá a szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátása. A mindennapok vitelében nyújt tartalmas segítséget a támogató szolgálat.

A házi segítségnyújtás ellátotti létszámának aránya az egyéb alapszolgáltatási ellátottak számának arányához viszonyítva azt mutatják, hogy az ellátott otthonában nyújtott szolgáltatásokra kifejezetten nagy az igény, a házi segítségnyújtásban a Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézményén kívül számos nem állami fenntartású szervezet végez ilyen gondozást. Ennek igen jelentős a szerepe a tartós bentlakásos elhelyezések egy részének megelőzésében, illetve abban, hogy azok igénybevételére csak a legszükségesebb esetekben kerüljön sor. Az idősök, a fogyatékkal élők, a pszichiátriai és szenvedélybetegek tekintetében is sokat tesz a jól kiépített alapellátási hálózat a megszokott környezetben tartás érdekében. A segítségre szoruló emberek számára nyújtott személyre szabott szolgáltatásokkal elérhető, hogy a bentlakásos intézménybe csak az önmaga ellátására valóban képtelen egyén kerüljön. Ezáltal a segítségre szorulóknak önállóságának és kapcsolatainak megtartása mellett a szociális intézményhálózat hatékonyabban, racionálisabban működtethető, hiszen a bentlakásos intézményben elhelyezhető személyek száma egyrészt adott, másrészt a tartós bentlakásos elhelyezést követően - az eredményes rehabilitáció kivételével - a legtrikább esetben kerül vissza az ellátott az eredeti, otthoni

családi környezetébe. Ezért célszerű, ha - a „rászorultsági” kritériumok fennállása esetén - tartós bentlakásos intézményi elhelyezésre valóban akkor kerül sor, amikor az otthonában már nem biztosítható az ellátás.

A családsegítő szolgáltatás prevenciós tevékenysége erőteljesen befolyásolja egyéb szolgáltatások igénybevételét. A napjainkban hiányzó vagy gyenge közösségi gondolkodás fejlesztésében, és az ezzel összefüggő neurozisos, szenvedélybetegségek kialakulásának megelőzésében is jelentős a családsegítő szolgálat szerepe. A családsegítőre a család - mint az egyént közvetlenül segítő támogató legkisebb közösség - funkciójának megtartásában és erősítésében is jelentős feladat hárul.

Az idősök száma és aránya az elmúlt évtizedek során fokozatosan nőtt és az elkövetkező években markánsan emelkedni fog, az előre jelzések szerint. A jelenlegi adatok azt mutatják, hogy növekednek a mentális, pszichés problémák, az időskorúak idült betegségeiben szenvednek, kezelésükre, ellátásukra nincs megnyugtató fejlesztési elképzelés az egészségügy részéről. A társadalom idősödésével együtt nő az egyedül élők száma, a statisztika egyértelműen jelzi, hogy az időskorban jelentős a nőtöbbség, ugyanakkor kevesebb jövedelemből kell háztartásukat fenntartani, különösen az egyszemélyes háztartásokban élő időskorú nőknek. Feltételezhető, hogy a negatív tendencia befolyásolja a szociális szolgáltatások igénybevételét, megtorpant az évek óta tartó ellátotti létszámemelkedés.

Időügyi szervezetek tagjai megfogalmazták, hogy a településközi autóbuszjáratok és azok megállói szintén nem akadálymentesek, azokat csak nehézségek árán, gyakran segítséggel tudják igénybe venni.

A szociális szolgáltatások megszervezése során a fejlesztési irányokat egyrészt a Szt.-ben előírtak, másrészt a mindennapi élet szintjén jelentkező szükségletek határozzák meg, jelölik ki. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy minden igénylő az aktuális helyzetének és saját igényének leginkább megfelelő szolgáltatási formát, illetve segítséget vehesse igénybe. Ezzel együtt lényeges feladat, hogy a szolgáltatásokat úgy tudja igénybe venni a rászorult, hogy az a magánszférájába való legkisebb beavatkozással járjon. A modern szociálpolitika és segítség eszközeivel olyan szolgáltatásokat kell az egyén számára kínálni, melynek eredményeként elkerülhető, hogy megszokott környezetét bentlakásos ellátásra cserélje vagy minél későbbi időpontban kényszerüljön megtenni ezt. Ha ez megvalósul, a segítség mindinkább a kliens egyéni helyzetéhez igazodik, nem pedig az elérhető szolgáltatásokhoz. A szociális szolgáltatások megszervezésekor fontos, hogy az ellátórendszer az öngondoskodás erősítését szolgálva a szubszidiaritás elvéként működjön, szükséges és elégséges szolgáltatásokat nyújtva.

A személyes gondoskodások első szintje az igénylő saját otthonában nyújtott szolgáltatások sora. A társadalomban élők egészségi és mentális problémái, az ellátásra szorulóknak számának erőteljes növekedése, valamint annak érdekében, hogy a bentlakásos intézmények igénybevételére egyáltalán ne, vagy minél későbbi időpontban kerüljön sor, szükség van a szociális alapszolgáltatások fejlesztésére valamennyi ellátotti csoport vonatkozásában. A helyzetképben leírt negatív gazdasági helyzet miatt a viszonylagosan költségtakarékos alapszolgáltatások bővítése lehet az elkövetkezendő időszakban az egyik legfontosabb fejlesztési irány. Prioritást jelent az, hogy nagyobb számban vegyék igénybe az idősök, és az arra rászorulóknak az alapszolgáltatásokat.

Szükségszerű a szociális szolgáltatások olyan irányú fejlesztése, amelyben magasabb arányban vesznek részt az egyes feladatok teljesítésében az adott szociális problémával rendelkező civil szerveződések. A helyi természetes erőforrások, például családi közösségek, felkarolásra érdemes spontán szerveződések is bevonhatók az ellátásba. Különösen a speciális szolgáltatásokban valószínűsíthető a másság elfogadására fogékony, segítőkész, esetleg hozzátartozóik révén a problémakörben érintett személyek közreműködése. Törekedni kell az önkéntesek részvételének növelésére a szociális feladatok ellátása során.

A rehabilitációs foglalkoztatás bővítése szükséges az önálló munkavégző képesség helyreállítása, fejlesztése a nyílt munkaerőpiacon történő önálló munkavégzésre történő felkészítés céljából.

Az intézmények infrastrukturális fejlesztéseit folytatni kell, a szociális ellátások igénybevételi hajlandóság növelése érdekében.

A devizahitelek vagyonszerzésük következményeként megjelentek az önkormányzati bérházak igénylői között, viszont a szociális ellátásokra fordítható pénzeszközök egyre szűkülnek. A családok eltérő jövedelme és az eltérő családszerkezetek alapján jelentős különbség mutatkozik a társadalom egyes tagjainak anyagi helyzetében. A középosztály aktív korú leszakadó rétegeinek növekedése mellett a társadalom periferiájára szorulókat száma is növekszik, kialakul a jövedelemhátrány, ezáltal kiskorú családtagjaik is hátrányos helyzetbe kerülnek.

3.11. Egészségi állapot

A MikroLEF: Kistérségi lakossági egészségfelmérés keretében 2009-ben mind a négy településre kiterjedő reprezentatív egészség-felmérésen (N=420) a megkérdezettek 36,8%-ának van olyan betegsége, sérülése, mely valamilyen mértékben zavarja, akadályozza a szokásos tevékenységekben. Az életévek növekedésével ezek a problémák is sűrűsödnek, a 65 éven felüli nők 69,8%-a, míg a férfiak 50%-a számolt be valamilyen mértékű, látás-, hallás-, vagy mozgáskorlátozottságról. Súlyos fizikai korlátozottságról a férfiak 8,7%-ban, a nők 19,6%-ban számoltak be, ezek főként a mindennapi önellátásban és mozgásban megnyilvánuló korlátok, amelyek a szociális hálózattal szembeni igények során is megjelennek.

A diagnosztizált megbetegedések közül a leggyakrabban a magas vérnyomás és a mozgásszervi megbetegedések szerepelnek.

Szükséges tehát további felvilágosító, szemléletformáló akciókat szervezni a korszerű gyermek-egészségügyi ismeretek átadásával, tájékoztatással, a szemléletváltoztatás elősegítése érdekében egészségfejlesztési programokat, szűréseket kell indítani a köznevelési intézményekben, különös tekintettel a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat veszélyeztető egészségügyi rizikófaktorokra, problémákra. Valamint fontos a rehabilitációs programok megszervezése, biztosítása.

Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely módot ad az embereknek, közösségeknek egészségük fokozott kézben tartására és tökéletesítésére. A teljes fizikai, szellemi és szociális jólét állapotának elérése érdekében az egyénnek vagy csoportnak képesnek kell lennie arra, hogy megfogalmazza és megvalósítsa vágyait, kielégítse szükségleteit, és környezetével változzék vagy alkalmazkodjon ahhoz. Az egészséget tehát, mint a mindennapi élet erőforrását, nem pedig, mint életcélként kell értelmezni. Az egészség pozitív fogalom, amely a társadalmi és egyéni erőforrásokat, valamint a testi képességeket hangsúlyozza. Az egészségfejlesztés következképpen nem csupán az egészségügyi ágazat kötelezettsége. (Ottawa; 1986)

A megfelelő életkörülmények, az egészséges és kulturált környezet biztosítása, az életminőség javítása tehát komplex feladat, amelyet egészségfejlesztési koncepciókban meghatározott prioritások mentén kívánatos megvalósítani a költséghatékony, a szakmaiság megvalósulása és a jobb eredmények elérése érdekében.

4. A 2013. évi HEP-ek beazonosított problémái, intézkedési tervei

A járás településeinek 2013. évi Helyi Esélyegyenlőségi Programjai, valamint a 2015. felülvizsgálatok által feltárt problémákat, továbbá az intézkedési terveket az alábbiakban táblázatok segítségével szemléltetjük.

4.1. Romák és mélyszegénységben élők

Település	A helyzetelemzést követő beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőségek
Elek	Alacsony iskolázottság; Munkanélküliség növekedése	Jogszábályi háttér megteremtése; Iskolaelhagyás csökkentése; Képzések, munkahelyteremtés.
Gyula	Néhány mélyszegénységben élő család lakókörnyezetének rendezetlensége; A közbiztonság gyengülése az adott településrészen.	Lakás és lakókörnyezet rendbe tétele; Járőrszolgálat hatékonyabb szervezése.
Kétegyháza	Adósságok felhalmozódása; Környezet elhanyagoltsága.	Adósságkezelési szolgáltatás; Együttműködési megállapodás az Állami Vagyongkezelő Zrt.-vel; (az ingatlanok ingyenes tulajdonba vétele) Életvezetési tanácsadás, közmunka.
Lőkösháza	Lakókörnyezet rendezetlensége; Aluliskolázottság	Jogszábályi háttér Szakemberképzés

Intézkedési tervek

Település	A beazonosított problémák intézkedési tervei	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek
Elek	Tanulj, hogy dolgozhass Út a munkába	Aktorok: célcsoport, családsegítő központ, munkaügyi központ, munkáltatók Partnerek: Felnőtt képző központ, munkaügyi központ, vállalkozások, egyéb foglalkoztatók Roma Nemzetiségi Önkormányzat
Gyula	Tiszta udvar, rendes környezet Biztonság a környezetben	A célcsoport, Közüzemi Kft.; Nemzetiségi önkormányzat vezetője Rendőrség, polgárőrség Kapitányságvezető
Kétegyháza	„Adósságból bérlakásba” „Tiszta udvar, rendes ház”	Partnerek: Pénzügyi szolgáltatók, Nemzeti Vagyongkezelő Zrt., Szakbizottságok Munkaügyi Központ, Önkormányzat, Hulladékkezelő Közszolgáltató, Nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek.
Lőkösháza	Tiszta udvar - rendes környék Élethosszig tartó tanulás	Önkormányzat

4.2. Gyermek

Település	A helyzetelemzést követő beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőségek
Elek	Óvodai zsúfoltság Veszélyeztetett kiskorú gyermekek növekvő száma	Bölcsődék, családi napközi létrehozása Szakemberképzés, életvezetési tanácsadás, jelzőrendszer erősítése
Gyula	Hátrányos helyzetű gyermekek magas száma Gyermekek elégtelen táplálkozása	HH. gyermekek számának csökkentése Minden gyermek étkezésének a biztosítása
Kétegyháza	Veszélyeztetett gyermekek számának növekedése Elégtelen étkezés Oktatási szegregáció	család gondozás, életvezetési tanácsadás, veszélyeztetettséget okozó tényezők feltárása, szakemberképzés étkeztetés megszervezése, főzőkonyha kialakítása új óvoda létrehozása, tájékoztatás, iskolai programok szervezése
Lőkösháza	Veszélyeztetett kiskorúak száma nő, gyermekek száma csökken Nyári étkeztetés	Szakemberképzés Étkeztetés megszervezése nyaranként

Intézkedési tervek

Település	A beazonosított problémák intézkedési tervei	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek
Elek	Megfelelő gondoskodás a megfelelő érettséghez Együtt gyermekeinkért	Aktorok: célcsoport, családsegítő központ, jelzőrendszer tagjai, gyermekjóléti szolgálat önkormányzat, civil szervezetek Partnerek: irányító hatóság, kisebbségi önkormányzatok
Gyula	Hátrányok leküzdése, minden gyermek lakjon jól	Polgármesteri Hivatal, CsSK., óvodák, iskolák, egyházak, civil szervezetek
Kétegyháza	Óvjuk gyermekeinket! Minden gyermek lakjon jól! Tanulás esélyekkel	Partnerek: Gyámhivatal, Járási Hivatal, Gyámhatóság, Gondozási Központ, Oktatási, nevelési intézmények, Tankerület Nemzetiségi önkormányzatok Település termelői
Lőkösháza	Gyerek - Család - Jövő Minden gyermek lakjon jól!	Bevont családok, Önkormányzat, Családsegítő szolgálat, Napközi Otthonos Konyha, Gondozási Központ,

4.3. Idősek

Település	A helyzetelemzést követő beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőségek
Elek	- Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén - Egyedül élők számának növekedése	- 55 év felettiek foglalkoztatásának bővítése - Házi gondozás bővítése, programok szervezése
Gyula	Izoláció Alacsony informatikai jártasság Rossz állapotú járdák.	Aktív időskor biztosítása Az élethosszig tartó tanulás kiszélesítése A járdák rehabilitációja.
Kétegyháza	Elmagányosodás, izoláció. Csökkenő bevételek, beszűkülő életlehetőségek	Programok szervezése, civil kezdeményezések felkarolása. Akadálymentes, étkezést, vendéglátást is lehetővé tevő közösségi tér kialakítása. Jövedelemszerző kereset teremtése
Lőkösháza	Elmagányosodás Generációk eltávolodása	Szociális ellátások körének biztosítása Közös rendezvények

Intézkedési tervek

Település	A beazonosított problémák intézkedési tervei	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek
Elek	Munkavégzés 55 év felett Idősen, de nem egyedül	A: célcsoport, munkaügyi központ, önkormányzat P: munkaügyi központ, munkáltatók A: célcsoport, házi gondozók, családsegítő szolgálat, szociális intézmény vezetője P: Idősek, Civil szervezetek, oktatási nevelési intézmények, önkormányzat, nemzetiségi önkormányzatok
Gyula	Oldódik a magány NET-re kész idősek	Szociális ellátók, civil szervezetek, iskolák, humán szolgáltatási szektor;
Kétegyháza	Együtt élni, egymással! Életet az éveknek!	Partnerek: Gondozási Központ, Önkormányzat, önkéntes segítők, egyházak, civil szervezetek.
Lőkösháza	Idősek ellátottsági helyzetének javítása Idősen is fitten	Egyházak, iskolák, művelődési ház, idősek klubja, önkéntesek, Gondozási Központ, családsegítők, civil szervezetek

4.4. Nők

Település	A helyzetelemzést követő beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőségek
Elek	Nők munkaerő piaci negatív megkülönböztetése Munka erőpiaci és családi feladatok összeegyeztetésének hiánya	- Családbarát munkahelyek - Bölcsőde, családi napközi kialakítása
Gyula	Gyermekek elhelyezésének nehézségei a munkavégzés időtartamára Hosszú munkanélküli időtartam Felügyelet hiánya a nyári szünidő alatt	Biztonságos környezet kialakítása A munkába állás meggyorsítása Nyári táborok szervezése
Kétegyháza	Gyermekvállalás miatti hátrányos megkülönböztetés Női munkanélküliség magas aránya	nyári napközi működtetése, „gyermekmegőrzés-rendszer kialakítása” közmunka, képzés/átképzés, családbarát munkahelyek kialakítása
Lőkösháza	Nők elleni erőszak Munkaerő-piaci megkülönböztetés	Információgyűjtés, csoportterápia Jogszályai háttér - munkaadó több pénzt kapjon

Intézkedési tervek

Település	A beazonosított problémák intézkedési tervei	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek
Elek	- Nők a munka világában - Nők, munka, család	A: célcsoport, munkáltatók, önkormányzat, munkaügyi központ, képzőközpont P: munkaügyi központ, vállalkozók, intézmények A: célcsoport. Önkormányzat. munkaadók P: Forrást biztosító hatóság, vállalkozók
Gyula	Nő – család – munkavállalás Gondtalan nyár - gyermektábor	Önkéntesek, munkaügyi központ, foglalkoztatók, önkormányzat;
Kétegyháza	Vigyázzunk együtt! Munka és Család	P: Civil szervezetek, önkormányzat, Munkaügyi Központ, önkéntes segítők, Pedagógusképző intézetek. P: Vállalkozók, önkormányzat
Lőkösháza	Ne hagyd magad! Nők a munkaerőpiacon	Védőnő, háziorvos, családgondozó, szociális ügyintéző, Önkormányzat, célcsoport,

4.5. Fogyatékkal élők

Település	A helyzetelemzést követő beazonosított probléma	Fejlesztési lehetőségek
Elek	Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatása Akadálymentesítés	Rehabilitációs foglalkoztatás bővítése Akadálymentesítés nem csak közintézményeknél, hanem közterületen is
Gyula	A járdák akadálymentesítettségének hiánya Beszűkülő foglalkoztatási lehetőségek Az élet végéig tartó biztonságos és méltó lakhatás hiánya	Akadálymentesítés Foglalkoztatás bővítése Bentlakásos lakóotthon kialakítása
Kétegyháza	Közlekedési nehézségek Elfoglaltság, foglalkoztatás hiánya	Közterületek korszerűsítése, Közmunka Programok szervezése, civil kezdeményezések felkarolása, akadálymentes, étkeztet, vendéglátás is lehetővé tevő közösségi tér kialakítása
Lőkösháza	Közlekedés Munkaerő-piaci megkülönböztetés	Akadálymentesítés, járdajavítás Jogsabályi háttér - munkaadó több pénzt kapjon

Intézkedési tervek

Település	A beazonosított problémák intézkedési tervei	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek
Elek	Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása Akadályok nélkül	A: célcsoport, foglalkoztatók, önkormányzat P: működő vállalkozások, szociális és egészségügyi dolgozók, munkaügyi központ, civil szervezetek A: önkormányzat, intézmények P: kivitelezők, mozgáskorlátozott egyesület
Gyula	Gördülékeny közlekedés, hasznos és méltó életvitel Gondoskodás - biztonság	Önkormányzat, Civil szervezetek, vállalkozások;
Kétegyháza	Mozgás korlátok nélkül Bennünk van az érték!	P: Település lakossága, civil szervezetek, vállalkozók, önkormányzat. Partnerek: Gondozási Központ, Önkormányzat, vállalkozók.
Lőkösháza	Közlekedés Munkaerő-piaci megkülönböztetés	Akadálymentesítés, járdajavítás Jogsabályi háttér - munkaadó több pénzt kapjon

4.6.Helyzetkép összefoglalása

A Gyulai járás gazdaságára jellemző az alacsony tőkevonzó képesség, illetve az agrártermelő szektor hangsúlyozott jelenléte. A térségben működő vállalkozások országos átlaghoz viszonyítva jelentős része az agrárszektorhoz kötődik, és alapanyag termeléssel foglalkozik. Az alapanyag termeléshez - a húsfeldolgozás kivételével - jellemzően nem kötődik feldolgozóipar, ennek megfelelően a hozzáadott érték aránya rendkívül alacsony.

A településeken rendelkezésre áll a telefon, a gáz- és szennyvíz hálózatra való rákötés lehetősége. Valamennyi település rendelkezik vezetékes gázzal, valamint megoldott a szennyvíz kezelése is, a csatornázottság területén Gyula és Elek emelkedik ki. A szervezett hulladékgyűjtés mindegyik településen megvalósul. A két városnak saját üzemeltetésű vízműve van, Kétegyháza, Lőkősháza települést a Békés Megyei Vízművek Rt. látja el ivóvízzel. Minden településen működik kábeltelevízió, szélessávú Internet. A víz és az elektromos áram szinte minden lakásba be van kötve. A járásközpontban, Gyulán a lakossági szolgáltatások teljes skálája megtalálható. Sajnálatos, hogy az energiaszektorban az ügyfélszolgálatot csak részben, vagy egyáltalán nem működtetik a szolgáltatók a járás településein, így éppen a megfizetett szolgáltatás terén csonkítják meg a szolgáltatók az esélyegyenlőségi hozzáférést. Valamennyi településen rendelkezésre állnak a legfontosabb pénzügyi szolgáltatások, posta is működik.

A 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátása nem valósul meg teljes körűen a járásban, pedig ennek jelentős szerepe van a gyermeknevelés és a munkavállalás összehangolásában. A települések mindegyikén van óvoda és általános iskola, román tanítási nyelvűek is. Azonban a koragyermekkori gondozást, nevelést, valamint a korai fejlesztést a járás településein az eddigieknél hatékonyabb eszközökkel és módszerekkel szükséges végezni a testi, lelki, képességbeli eltérések minél korábbi felismerése érdekében. A 2013. évi HEP-ek rámutatnak, hogy szükséges a kedvezményes gyermekétkeztetés kiterjesztése a járás településein, mert számosan jelennek meg hétfőként éhesen az iskolákban a gyermekek.

Három településen működik középiskola, a kerekasztal tanácskozáson elhangzott, hogy a középfokú iskolában tanulók körében is felismerhető a hátrányos helyzet.

2016. január 1-től a járásszékhelyeken Gyermekjóléti Központ létrehozását írja elő a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, melynek keretében többek között biztosítani kell majd utcai és – ha a helyi viszonyok indokolják - lakótelepi szociális munkát. A települési önkormányzatnak 2015. október 31-ig felül kell vizsgálni a családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatási feladatok ellátásának módját, szervezeti kereteit és 2015. november 30-ig kell dönteni a feladatellátás új rendelkezéseknek megfelelő biztosítása módjáról.

A kulturális tradíciók közül a művelődési ház jelenti a közművelődés színterét a kisebb településeken. Kiemelkedőek a hagyományos rendezvények, amelyek közül több épít a nemzetiségi hagyományokra. A közkultúra és a lakosság kapcsolatában, a családok, közösségek megerősítésében, a felnőtt oktatásban és az élethosszig tartó tanulás elősegítésében számos kiaknázatlan lehetőség rejlik, amelyet érdemes a településeknek kibontani és együttműködve a családsegítőkkal, gyermekjóléti szolgálatokkal, civil szervezetekkel, felzárkózási programok keretében együtt megvalósítani. Támogatni kell a hátrányos helyzetű emberek, kiemelten a romák aktív társadalmi részvételét, civil szerveződéseit, erősíteni kell a roma nemzetiségi önkormányzatok szerepvállalását. Kiemelt figyelmet kell fordítani a roma nők közéleti, kulturális szerepvállalásának támogatására, a roma kultúra megismertetésére szolgáló különféle programok támogatásával. Szükséges a közművelődési intézményrendszer társadalmi felzárkózással, közösségfejlesztéssel kapcsolatos szerepvállalásának megerősítése a járás településein.

A kerekasztal tanácskozások során a Mozgáskorlátozottak Dél-Alföldi Regionális Egyesülete általános alelnöke részéről elhangzott, hogy Gyulán valószínűleg több

mozgáskorlátozott sorstársuk is igénybe venné a szociális alapszolgáltatások közül a nappali ellátást, azonban mozgásukban korlátozottak, így nem tudják igénybe venni a szociális alapszolgáltatást. A be- és hazaszállításuk költségeihez hozzá is járulnának, ellenben a piaci alapú szállítási költségek meghaladják a fizetőképességüket.

A Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete Lókösházai Helyi Szervezete részéről elhangzott, hogy a mozgáskorlátozottság tárgykörében a lakás-átalakítási kérelmeket a bank gyakran formai okokra hivatkozva utasítja el.

A hátrányos helyzetű célcsoportok felzárkózásának támogatása és szolgáltatásokhoz való jobb hozzáféréseinek segítése érdekében biztosítani kell a társadalmi felzárkózás célkitűzéseinek, irányelveinek hangsúlyosabb megjelenését a közszolgálati munkában, illetve kiemelten a humánszolgáltatások területén.

A felzárkózást alakító szemléletváltást, az esélyteremtés egyes megvalósított elemeit a helyi médiában a tömegkommunikáció eszközeivel be kell mutatni, mert ez hatékony módja a motiválásnak.

5. Beazonosított problémák

- A járás területi elhelyezkedéséből adódóan a járás alacsony tökevonzó képessége;
- A gazdaságban az agrárszektor túlsúlya, a feldolgozó ipar hiánya, mindezek elvándorláshoz vezetnek, mert az agráriumnak önmagában alacsony a népességmegtartó ereje;
- Kedvezőtlen demográfiai folyamatok: népességfogyás, csökkenő születésszámok; elöregedés, izoláció, önálló életvitel feladása;
- Férfiak rosszabb egészségi állapota;
- Munkanélküliség, amely számszerűen több férfit érint, ám a munkanélküliség időtartama a nőket jobban sújtja;
- A foglalkoztatottság területén a közfoglalkoztatás csökkenése, az alacsony jövedelmi szint miatt megjelenik a jövedelmi szegénység;
- Aktív korú hátrányos szociális helyzetűek alacsony iskolázottsága;
- Jövedelmi szegénység következtében az adósságok felhalmozódtak, megjelent a devizahitelek vagyronvesztése, a gyermekek szegénységbe sodródnak;
- Növekszik az önkormányzati bérlakás igény;
- Az önkormányzatok szűkös költségvetési kerete nem teszi lehetővé a bérlakásállomány bővítését;
- Hátrányos helyzetű, veszélyeztetett kiskorú gyermekek növekvő száma;
- Felsőfokú nappali tagozatos tanulmányokat folytató néhány diák hátrányos szociális helyzete
- Családok krízishelyzetének enyhítésére átmeneti lakhatás biztosításának hiánya;
- Zártkertekben épített épületekbe, tanyás ingatlanokba egyre többen költöznek
- Oktatási szegregáció;
- Óvodai zsúfoltság;
- Gyermekek elégtelen táplálkozása;
- Az egészséges táplálkozás kifogásolása, visszautasítása a gyermekek között;
- Nők munkaerő piaci negatív megkülönböztetése, gyermekvállalás miatti hátrányok;
- Munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetésének hiánya;
- Gyermekek elhelyezésének nehézségei a munkavégzés időtartamára, felügyelet hiánya az iskolai szünidők alatt;
- Aktív, áthajlás korban lévő munkavállalók hátrányos megkülönböztetése a foglalkoztatás terén;
- Időskorúak csökkenő bevételei, beszűkülő életlehetőségek;

- Generációk eltávolodása egymástól;
- Időskorúak alacsony informatikai jártassága;
- Időskorúak alap- és szakosított ellátású bentlakásos otthonának elégtelen volta, hiánya;
- Mozgásukban korlátozott időskorú személyek szociális alapszolgáltatások hozzáféréseinek akadályai,
- Mozgásukban korlátozott személyek lakás-átalakítási támogatási kérelmének benyújtási nehézségei;
- Rossz állapotú járdák, akadálymentesítettség hiánya, közlekedési nehézségek;
- Megváltozott munkaképességű személyek alacsony, beszűkülő foglalkoztatási lehetőségei;
- A fogyatékkal élők élethosszig tartó biztonságos és méltó lakhatásának hiánya;
- Fogyatékkal élők munkába járása és ügyintézése során probléma, a tömegközlekedés hiányosságai;
- A fogyatékkal élők elfoglaltság, szabadidő hasznos eltöltése lehetőségének, foglalkoztatásának a hiánya;
- A célcsoportokat érintő tájékoztatás és információ hiányosságai;
- Információs adatbázis, kommunikációs hiányosságok

6. Jövőkép és küldetés

A Gyulai járás és települései elkötelezettek az esélyegyenlőség további fejlesztésére az elért eredmények megtartása és megóvása mellett. A járás településeinek közös küldetése, hogy a Járási Esélyteremtő Programterv helyzetelemzése alapján feltárt esélyegyenlőtlenség csökkentésére közös erőfeszítéseket tegyenek:

- Elsősorban a saját működésének összehangolása révén. Ennek érdekében feltárja és mozgósítja belső forrásteremtő képességeit (levelezőlista, közös adatbank információáramlás segítése, célcsoportok tájékoztatása, stb.)
- Másodsorban más potenciális partnerekkel keresi az együttműködési lehetőségeket (állami szektor, szponzorok, civil szervezetek, vállalkozások) további külső források előteremtése révén.
- Harmadsorban pályázati lehetőségekkel továbbra is élni kíván, hogy ez által további esélyteremtő megoldásokat biztosítson saját lakosai és a jövőbeli nemzedék számára.

7. Megoldási lehetőségek és javaslatok

Amint láthattuk az 5. pontban, a HEP-ekben, a járás települései által megfogalmazott problémák túlnyomóan hasonlóak, ugyanis a földrajzi-, gazdasági környezet is hasonló. A helyben keletkezett egyenlőtlenségek jórészenek okai a tágabb társadalmi környezetben keresendők, éppen ezért az esélyteremtés alapvető megvalósítása is meghaladja a helyi lehetőségeket. Önkormányzati hatáskörön kívül eső célkitűzések is bekerültek a programokba, hiszen az esélyegyenlőség biztosítása az egyik legfontosabb helyi feladat, azonban a felzárkózás megvalósítása is koherensen, a teljes közösség részvételével valósítható meg, tehát össztársadalmi feladat. A felzárkóztatás és az eredmények megtartása azonban nem pusztán a jelenre korlátozódik, olyan hosszútávú intézkedések szükségesek, amelyek a következő generációk számára is biztosítják az esélyegyenlőséget, ezt csak a fenntarthatóság biztosításával érhetjük el. Az esélyteremtés fontos alapelve tehát, hogy a fenntartható fejlődés eszközeinek igénybevételével valósuljon meg.

7.2. A települések, a járás kereteit meghaladó felzárkózást szolgáló fejlesztések

A Gyulai járás országon belüli területi elhelyezkedése, perifériára került közlekedés-földrajz okozta lemaradás olyan hátrányokat generált az itt élő emberek számára, amelyek leküzdésére a településeknek, azok vezetői és a kormányzat összefogásával van lehetősége. A foglalkoztatottság növelése érdekében a térségi elszigeteltséget oldó, a munkaerő mobilitását segítő közlekedésfejlesztés elodázhatatlan.

➤ **Közlekedési infrastruktúra fejlesztése:**

Közút: Elengedhetetlen a 44. számú főút fejlesztésének mihamarabbi megvalósítása, mert a fejlesztés hozzájárul a gazdaság teljesítményének a növekedéséhez, ezáltal jelentősen csökkenthető a járásban a munkanélküliség, a további elszegényedés.

Szükséges a járásszékhelyet Kétegyházával összekötő 4434-es számú igen rossz állapotú országos mellékút rehabilitációja, mert az ingázó munkavállalók mobilitását segíti a közlekedési feltételek fejlesztése. A munkahelyek könnyebb elérhetősége javítja a nők munkavállalási esélyeit, lehetőséget jelent a munkavégzés időtartama alatti gyermek-elhelyezési nehézségek leküzdésére.

A Gyula-Elek között - közelmúltban felújított - 4444 számú országos mellékút rehabilitációjának folytatása az Elek – Lökösházai útszakaszon. A fejlesztés csökkentené a járás periferiáján élők hátrányait.

Vasút: Létfontosságú a Békéscsabát Gyulával összekötő, a MÁV 128-as számú vasútvonal villamosítása, hozzájárulhat a járásszékhely gazdasági fejlődéséhez, az idegenforgalom növekedéséhez.

Nélkülözhetetlen a járás három településén a vasútállomások akadálymentes közlekedésének megvalósítása, a fejlesztés szolgálja a közlekedés biztonságának a növelését, valamint a fogyatékkal élők és időskorúak közlekedéséhez az egyenlő esélyű hozzáférést.

➤ **A mezőgazdaságra épülő hústermelés és húsfeldolgozó ipar fejlesztése:**

A Gyulai járás területén megtermelt mezőgazdasági termények egy részét a járás településein a szociális gazdaság eszközeivel, szociális szövetkezeti kereteken belül és/vagy háztáji formában lehet felhasználni hústermelés céljára, amelyet a Gyulahús Kft dolgoz fel egy vágóhíd létesítését követően. A termékek helyben történő megtermelése, a teljes termelési folyamatot átfogó logisztikai lánc létrehozása, az évszázados tradicionális termelési tapasztalattal és kiépített piaccal rendelkező Gyulahús Kft. minőségi alapanyagból készülő kiváló termékei kompenzálni tudják az unió által megtermelt, minőségében a hazaitól lemaradó, de olcsóbb nyersanyag közötti árkülönbséget. A minőségre van fizetőképes kereslet.

A végtermék előállításához kapcsolódó termékutak létrehozását, a logisztikai folyamatok megszervezését követően szükséges a településvezetők és a kormányzat összefogása a megvalósítás érdekében.

Magyarország Kormánya kiemelt figyelmet szentelt a Gyulai Húsipar megmentésére, nyilvánvaló, hogy a további fejlesztések megvalósításában is partner lesz.

A fejlesztés igényt teremt a munkaerőképzésre, átképzésre, jelentősen csökkenti munkanélküliséget, azoknak nyújt támaszt, akik jövedelmi szegénységgel küzdenek. Munkahelyeket teremt az áthajlás korában munkanélkülivé vált, továbbá az alacsony képzettségű munkaerő számára. A hátrányos helyzetű emberek társadalmi, gazdasági integrációt szolgáló rendszert segíteni lehetne visszatérítendő támogatásokkal.

➤ **A szociális alapszolgáltatások hozzáféréseinek javítása a mozgásukban korlátozott időskorúak érdekében.**

➤ **A mozgásukban korlátozott személyek lakás-átalakítási kérelmük benyújtásának segítése.**

7.3. Felzárkózást segítő fejlesztési lehetőségek a Gyulai járás településein

7.3.1. Humán- és kommunikáció-fejlesztések

Intézkedés megnevezése	A Gyulai járás Önkormányzatainak együttműködése a felzárkózás megvalósítása érdekében
Intézkedés célja	Járási szintű lobbizási tevékenység; rendszeres kapcsolattartás, név szerinti témafelelősök meghatározásával
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Együttműködési megállapodás, célját, tartalmát rögzítve.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Rövid távú: 1 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Felzárkózási Kerekasztal tagjai
Beruházási költség	Nem igényel anyagi jellegű ráfordítást
Megvalósítási keret	-

Intézkedés megnevezése	Kommunikáció fejlesztése az esélyteremtés érdekében
Intézkedés célja	Szervezett, összehangolt kommunikáció adott területen a hivatal, az intézmények, a civil szervezetek között. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos egységes elektronikus adatbázis létrehozása (Önkormányzati feladat-ellátási referensek nevei, elérhetőségei, civil szervezetek elérhetőségei, nyilvános adatai, célcsoportokhoz kapcsolódó alapítványok, egyesületek nevei, vezetőinek elérhetőségei, nemzetiségi önkormányzatok vezetőinek nevei elérhetőségei, fogyatékkal élők rehabilitációs lehetőségeinek, helyszíneinek, a szolgálatok leírása, bemutatása.)
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Elektronikus adatbázis elkészítése, szervezetek közötti információáramlás fejlesztése
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Rövid távú: 1 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Felzárkózási Kerekasztal tagjai, civil szervezetek, egyházak
Beruházási költség	Meghívásos pályázat árajánlata alapján
Megvalósítási keret	Arányosan megosztott önkormányzati önerő, pályázati forrás: Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Partnerséggel az esélyegyenlőség érdekében
Intézkedés célja	Partnerség kialakítása (pályázati lehetőségek felkutatása, közös projektek szervezése)
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	Minden önkormányzat, akár külön a saját közigazgatási területén
Megvalósítás eszköze (i)	Együttműködési megállapodások

Az intézkedés megvalósításának időtartama	Rövid távú: 1 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Felzárkózási Kerekasztal tagjai, közalapítványok, egyházak, civil szervezetek, alapítványok, nonprofit, forprofit szervezetek
Beruházási költség	Nem igényel anyagi jellegű ráfordítást
Megvalósítási keret	-

Intézkedés megnevezése	Tömegkommunikáció az esélyteremtés szolgálatában
Intézkedés célja	A felzárkózást elősegítő szemléletváltás, motiváció kialakulásának segítése, tájékoztatás az esélyteremtés egyes megvalósított elemeiről.
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	Minden önkormányzat, akár külön a saját közigazgatási területén
Megvalósítás eszköze (i)	Együttműködési megállapodások
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos
Partnerek	Helyi médiák, önkormányzatok
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Társadalmi szemléletformálás, programszervezés
Intézkedés célja	Érzékenyítés, a másság elfogadásának segítése, programok kidolgozása, megvalósítása.
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe egységesen, vagy településként.
Megvalósítás eszköze (i)	Figyelemfelhívó rendezvények szervezése, érzékenyítés intézményesített és alkalmi keretek között, programok lebonyolítása, emellett tájékoztató kiadványok készítése, amelyből hasznos információkat, elérhetőségeket ismerhetnek meg a résztvevők, érdeklődők, a célcsoportok tagjai.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos
Partnerek	Települési önkormányzatok, Felzárkózási Kerekasztal tagjai közalapítványok, egyházak, civil szervezetek, alapítványok, helyi média.
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

7.3.2. Fizikai-, és infokommunikációs akadálymentesítés

Intézkedés	Fizikai-, és infokommunikációs akadálymentesítés
------------	---

megnevezése	
Intézkedés célja	Az akadálymentes közlekedés és akadálymentes információ-közlés biztosítása a közutakon, járdákon, középületekben
Célcsoport	Fogyatékkal élők, időskorúak
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Építés
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Közkultúra a felzárkózásért
Intézkedés célja	Közösségi terek kialakítása, fejlesztése, akadálymentes környezet, eszközbeszerzések biztosítása a szabadidő hasznos, tartalmas eltöltéséhez. A közkultúra bevonása az ismeretterjesztésbe, felnőttképzésbe, kulturális szolgáltatások és tevékenységek számának és kínálatának fejlesztése, kompetenciafejlesztő mintaprogramok kidolgozása, lebonyolítása.
Célcsoport	Minden célcsoport érdekében
Érintett terület	Minden önkormányzat a saját közigazgatási területén
Megvalósítás eszköze (i)	Új infrastruktúrák létesítése, meglévők fejlesztése, átalakítása. A kulturális intézmények bevonása a felzárkózásba. Részvétel a rendezvények, képzések szervezésében, megvalósításában.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos, 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, intézmények
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

7.3.3. Romák és mélyszegénységben élők felzárkóztatása

Intézkedés megnevezése	Munkaerő-piaci integráció
Intézkedés célja	Gyulai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége által támogatott közfoglalkoztatási programokban résztvevők munkaerő-piaci integrációja a járás egészére kitűzendő cél. Munkanélküli, aktív korúak képzése, átképzése.
Célcsoport	Mélyszegénységben élők és romák
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Munkaerő-piaci aktivizálás, megelőzés és képzés, új kompetenciák megtanulása. A szolgáltatási programokhoz, munkalehetőségekhez,

	igényekhez igazított képzések és szakképzettségek megszerzése.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége, TKKI
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Értékteremtő, fegyelmezett munkavégzés
Intézkedés célja	A közfoglalkoztatás látható eredménye, a munkafegyelem újratanítása
Célcsoport	Mélyszegénységben élők és romák
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Képzések: A közfoglalkoztatottak gyakran tartósan álláskereső személyek, nem ritka az olyan eset, amikor a résztvevők több évnyi passzivitást követően kerülnek a program segítségével újra foglalkoztatott szituációba. Ennek következtében a sikeres reintegrációhoz a közfoglalkoztatottak munkakompetenciáit, társas kompetenciáit, munkához való viszonyát, kommunikációs készségeit, önállóságát éppúgy erősíteni kell, mint énképüket és magabiztosságukat. A közfoglalkoztatási programokban közvetlen vezetői szerepkör betöltők számára ugyancsak nélkülözhetetlen volna az e szerepre való felkészítés.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége, TKKI, Felnőttképzéssel foglalkozó oktatási intézmények
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Mélyszegénységben élők lakhatásának segítése
Intézkedés célja	Az eladósodás következtében lakhatási problémákkal küzdők támogatása
Célcsoport	Mélyszegénységben élők
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Önkormányzati bérlakásépítés
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok,
Beruházási költség	Projektmérettől függő

Megvalósítási keret	Saját forrás, pályázati forrás Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
---------------------	--

Intézkedés megnevezése	Szociális gazdaság fejlesztése
Intézkedés célja	Szociális szövetkezetek létrehozása, fejlesztése
Célcsoport	Mélyszegénységben élők, romák
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A térség településeiben kevés lehetőség van a helyben foglalkoztatásra és a közmunka után nincs, vagy korlátozottak a továbblépési lehetőségek. A szociális gazdaság fejlesztése megoldást jelenthet a problémára, továbbá segítené a hátrányos helyzetűek számára a kilépést a munkaerőpiacra.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok,
Beruházási költség	Projekt mérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Vidékfejlesztési Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

7.3.4. Gyermek felzárkóztatásának esélyteremtése

Intézkedés megnevezése	A testi és lelki, képességbeli fejlődés segítése
Intézkedés célja	A testi és lelki, képességbeli fejlődésben mutatkozó eltérések korai (már a várandósság idején való) felismerése
Célcsoport	0-10 év között
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A koragyermekkori ágazati és ágazatközi beavatkozások szabályozása, közös szakmai protokollok kidolgozása, közös gyermekút alkalmazása, egységes szűrési, mérési, értékelési rendszer kialakítása. Szakember létszámának feltöltése.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyulai Tagintézménye, Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Gyulai Tagintézményének Telephelye Bölcsődék, Óvodák, KLIK
Beruházási költség	Projekt mérettől függő
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Az étkeztetés kiterjesztése
Intézkedés célja	A gyermekek étkeztetésének kiterjesztése az iskolai szünetek időtartamára
Célcsoport	Általános iskolai tanulók
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe

Megvalósítás eszköze (i)	Gyermektáborok szervezése, étkeztetés kiterjesztése
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok,
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Egészséges táplálkozás – Egészséges felnőttkor
Intézkedés célja	Az egészséges táplálkozás fontosságának bemutatása a gyermek-étkeztetésben résztvevők számára.
Célcsoport	Általános iskolai tanulók
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Érzékenyítő programok szervezése a közétkeztetésben résztvevő gyermekek számára
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Békés Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály, KLIK
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás

Intézkedés megnevezése	A közétkeztetést biztosító konyhák technológiai fejlesztése
Intézkedés célja	A korszerű élelmezés megfelelő infrastrukturális, technológiai hátterének biztosítása, az igényekhez történő méretezése
Célcsoport	Minden célcsoport
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Pályázat útján
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok,
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját forrás, pályázati forrás: Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Összefogás a gyermekbántalmazás ellen
Intézkedés célja	A gyermekbántalmazás csökkentése, szegregáció elkerülése
Célcsoport	Iskolai tanulók
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A jelzőrendszer működtetésének erősítése, iskolai szociális munkás alkalmazása

Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, KLIK, gyermekvédelmi jelzőrendszer, gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálatok, tanulók hozzátartozói
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Sajáterő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Az iskolai kirekesztés elkerülése
Intézkedés célja	Az iskolai szegregációs folyamat megállítása
Célcsoport	Iskolai tanulók
Érintett terület	Kétegyháza közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A jelzőrendszer működtetése, iskolai szociális munkás alkalmazása, tájékoztató rendezvények szülőknek
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, KLIK, gyermekvédelmi jelzőrendszer, gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálatok, családsegítő központ, tanulók hozzátartozói
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Felsőfokú képesítés megszerzésének támogatása
Intézkedés célja	A felsőfokú nappali tagozatos tanulmányokat folytató, hátrányos szociális helyzetű tanulók támogatása
Célcsoport	Hátrányos helyzetű tanulók
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Résztétel a Bursa Hungarica pályázaton
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	A települési önkormányzat, a Békés Megye Önkormányzata, az Emberi Erőforrások Minisztériuma
Beruházási költség	A települési önkormányzat által nyújtott támogatás, legfeljebb 5.000,- Ft/hó/fő, a megyei önkormányzat által nyújtott tetszőleges kiegészítés, az Emberi Erőforrások Minisztériumának az önkormányzatokkal megegyező mértékű támogatása
Megvalósítási keret	Saját forrás, partnerek forrásai, Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

7.3.5. Aktív korú nők munkavállalásának támogatása

Intézkedés megnevezése	Nők munkaerő piaci negatív megkülönböztetésének felszámolása, gyermekvállalás miatti hátrányok leküzdése
Intézkedés célja	

Célcsoport	Aktív korú nők, 5 év alatti gyermekek
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Családbarát munkahelyek számának növelése akcióprogramokkal Bölcsőde-fejlesztés, családi napközi kialakítása
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját forrás, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Gyermekek ellátása a munkavégzés időtartama alatt
Intézkedés célja	A kisgyermekes anyák munkaerőpiacra való visszatérésében, foglalkoztatásban tartásának segítése, támogatása.
Célcsoport	Aktív korú nők, 5 év alatti gyermekek
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Gyermektáborok szervezése, működtetése. A gyermekek nappali ellátását biztosító intézmények rugalmas szolgáltatási rendjének megvalósítása. Szolgáltatáshiányok, férőhelyhiányok megszüntetése. Bölcsődék fejlesztése, családi napközi létrehozása, a működés támogatása.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, intézmények, civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

7.3.6. Időskorúak felzárkózásának intézkedési tervei

Intézkedés megnevezése	Biztonság az időskorban
Intézkedés célja	Bűnmegelőzés, időskorúak biztonságérzetének növelése
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Az időskorúak sérelmére elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban tájékoztató jellegű és preventív előadások szervezése járási szinten. (Jó gyakorlat, hogy a helyben működő polgárőrség is együttműködik a rendőrséggel, emellett az idősek klubjaiban is bemutatathatják az időskorúakkal megtörtént eseteket.)
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, intézmények, rendőrség
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Generációk összefogása az élethosszig tartó tanulásért
Intézkedés célja	Az időskorúak informatikai jártasságának növelése, a számítógép használatának elsajátítása, a magányosság érzésének csökkentése, kommunikáció áramlás megvalósítása, élethosszig tartó tanulás elérése, generációk közötti kapcsolat erősítése.
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Iskolák, intézmények, civil szervezetek számítógép-parkjára alapozva kapcsolatfelvétel középiskolákkal és időügyi szervezetekkel, önkéntes diákok szervezése, járási, település szintű kommunikáció, oktatás
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, középiskolák, intézmények, civil szervezetek, időügyi szervezetek
Beruházási költség	Energia felhasználás költségei
Megvalósítási keret	Saját forrás

Intézkedés megnevezése	Összefogás az idősödő emberek foglalkoztatásáért
Intézkedés célja	Az aktív, áthajlás korban lévő munkavállalók foglalkoztatottságának javítása
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Átképzés, helyi adókedvezmény a foglalkoztatás támogatásához
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége, forprofit szervezetek
Beruházási költség	Projekt mérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Vidékfejlesztési Program

7.3.7. Fogyatékkal élők felzárkóztatása

Intézkedés megnevezése	Gördülékeny közlekedés - méltó életvitel a fogyatékos személyek és időskorúak számára
Intézkedés célja	Közszolgáltatást biztosító épületek akadálymentes használatának biztosítása, közösségi közlekedés, kerékpárutak fejlesztése, utak, járdák akadálymentesítése.
Célcsoport	Fogyatékkal élők és időskorúak
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Építés

Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége, forprofit szervezetek, közfoglalkoztatottak
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Kommunikációs hídépítés fogyatékos és ép emberek között
Intézkedés célja	A fogyatékoság elfogadásának segítése, szemléletváltás megalapozása
Célcsoport	Fogyatékkal élők
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Érzékenyítő programok szervezése iskolákba (látogatások 6-8 alkalommal, 3-4 fő alkalmanként), akik bemutatják saját magukat (kerekesszékes, művésztagos, gyengén látók, vak, siket emberek), hogyan élnek.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, KLIK, fogyatékos-ügyi szervezetek,
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességűek integrálása és aktív foglalkoztatása
Intézkedés célja	Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű személyek alacsony, beszűkülő foglalkoztatási lehetőségeinek javítása
Célcsoport	Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességűek
Érintett terület	A Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	Foglalkoztatás segítése: tevékenységi lehetőségek, piacok felkutatása, foglalkoztatás támogatása
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, nonprofit-, forprofit-szervezetek, civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

7.3.8. Szociális ellátások fejlesztése a felzárkózás elősegítése érdekében

Intézkedés megnevezése	Élethosszig tartó biztonságos, méltó lakhatás és foglalkoztatás a fogyatékkal élők számára
Intézkedés célja	Bentlakásos fogyatékos lakóotthon kialakítása, amelyhez egy

	fejlesztő-képző rehabilitációs program, illetve szolgáltatás is csatlakozik.
Célcsoport	Fogyatékkal élők
Érintett terület	Gyula
Megvalósítás eszköze (i)	Bentlakásos fogyatékos lakóotthon kialakítása, fejlesztő-képző rehabilitációs program szervezése, megvalósítása
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzat, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	A gyermekek és családok átmeneti otthonának létrehozása
Intézkedés célja	Az ideiglenesen lakhatási gondokkal küzdő családok számára lehetőséget biztosítson a család egységének megtartására, és a szociális munka eszközeivel támogassa a családot önálló életvitelük megtartásában, vagy annak visszaállításában.
Célcsoport	Az átmenetileg otthontalanul maradt, veszélyeztető környezetből menekülő, családon belüli erőszak áldozatává vált gyermek és szülője, illetve a válsághelyzetben lévő várandós anya.
Érintett terület	Gyula
Megvalósítás eszköze (i)	Az otthon megépítése, vagy meglévő épület átalakítása
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzat, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	A szociális alapszolgáltatások fejlesztése
Intézkedés célja	Az időskorúak nappali ellátását biztosító épületek korszerűsítése a szolgáltatás színvonalának emelése, az igénybevételi hajlandóság növelése az izoláció csökkentése érdekében.
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A meglévő infrastruktúra rehabilitációja, fejlesztése
Az intézkedés megvalósításának	Folyamatos; 5 év

időtartama	
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Időskorúak bentlakásos lakóotthonának fejlesztése
Intézkedés célja	Az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek ellátási feltételeinek, lakókörnyezetének javítása, vagy új infrastruktúra kialakítása
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	Gyulai járás közigazgatási területe
Megvalósítás eszköze (i)	A meglévő infrastruktúra rehabilitációja, fejlesztése
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Demenciában szenvedő időskorúak bentlakásos lakóotthonának létrehozása
Intézkedés célja	Szellemi hanyatlásuk miatt önmaguk ellátására nem képes személyek ellátása
Célcsoport	Időskorúak
Érintett terület	Gyulai járás közigazgatási területe,
Megvalósítás eszköze (i)	Járási szintű közös pályázat útján létrehozandó új beruházás
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

Intézkedés megnevezése	Tanyagondnoki szolgálatok további fejlesztése
Intézkedés célja	Külterületen élő hátrányos helyzetű lakosság felzárkózásának segítése
Célcsoport	Hátrányos helyzetű tanyán élő lakosság

Érintett terület	Gyulai járás közigazgatási területe,
Megvalósítás eszköze (i)	Tanyafejlesztési Program folytatása akár járási szintű közös, vagy önkormányzati pályázat útján.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Gyulai Kistérség Egységes Szociális és Gyermekjóléti Intézménye
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, Pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

7.3.9. Egészségmegőrzés, egészségfejlesztés

Intézkedés megnevezése	Együtt az egészségért
Intézkedés célja	Szemléletformálás; az egészségkárosodás megelőzése; a kialakult egészségkárosodás rehabilitációja. Járási szintű egészségfejlesztési program elkészítése
Célcsoport	Minden célcsoport
Érintett terület	Gyulai járás közigazgatási területe,
Megvalósítás eszköze (i)	Primer prevenció megvalósítása: szűrések, az életmód és az egészségügyi szemlélet formálása, tanácsadás a betegségek bekövetkezésének csökkentéséért - jóval olcsóbb, mint az adott betegség ellátása. Szekunder prevenció: arra kell törekedni, hogy ne alakuljon ki további szövődmény, - ha már kialakult valamilyen betegség - folyamat - megfelelő orvosi ellátás biztosítása. Tercier prevenció ne alakuljon ki rokkantság. Amennyiben a rokkantság nem elkerülhető, fontos, hogy a beteg a maradék képességeinek maximális felhasználásával képes legyen minimálisan az önellátásra, és ha lehetséges, az újbóli társadalmi beilleszkedésre - ez a rehabilitáció megvalósításának esete, amikor szakképzett szociális munkások, ápolók alkalmazását kell biztosítani.
Az intézkedés megvalósításának időtartama	Folyamatos; 5 év
Partnerek	Települési önkormányzatok, Egészségügyi Alapellátási Intézmény, Békés Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve, háziorvosok, védőnői szolgálatok, civil szervezetek
Beruházási költség	Projektmérettől függő
Megvalósítási keret	Saját erő, pályázati forrás: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

8. Legitimáció és monitoring

Biztosítani kell, hogy a járás minden lakója, a települések önkormányzati intézményei és azok munkatársai, valamint az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Járási Esélyteremtő Programterv.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatni szükséges a

program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a települések tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozza a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzatok összehangolt honlapja áll rendelkezésre.

Az eredményekre felhívja a figyelmet a települési önkormányzatok és intézményeinek különböző rendezvényein, beépíti kiadványaiba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszik megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

9. Köteleességek és felelősség

A Járási Esélyteremtő Programterv végrehajtása során a Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal tagjai vállalják, hogy

- Folyamatosan együttműködnek a meghatározott célok elérése érdekében,
- biztosítják a járás minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Járási Esélyteremtő Programterv.

10. Érvényesülés, módosítás

A járási esélyteremtő programtervet 5 évre kell tervezni. Időarányos megvalósulását, illetve a helyzetelemzésben feltártak esetleges megváltozását kétfévente át kell tekinteni, melyről a Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal saját hatáskörben dönt a vonatkozó jogszabályok figyelembe vételével.

Amennyiben kiderül, hogy a JEP-tervben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, a teljesülése elmaradásának okairól, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára vonatkozó intézkedési tervjavaslatáról.

A Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az járási önkormányzatok vezetőinek a szükséges intézkedésekre.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben a Gyulai Járási Felzárkózási Kerekasztal megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az JEP-et mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Elfogadás módja és dátuma

A Gyulai Járás Esélyteremtő Programtervének társadalmi és szakmai vitája megtörtént.

Az észrevételek beépültek a JEP megvalósítandó feladataiba.

Ezt követően a Járási Esélyteremtő Programterv megalkotására megalakult kerekasztal tagjai a Gyulai Járás Esélyteremtő Programtervet megvitatták és elfogadták.

A járási kerekasztal jóváhagyása mellékletként a dokumentum részét képezi.

Befejezés

A programterv célja nem egy jóléti, gazdaságilag kiválóan prosperáló „mintajárási” megvalósítása, pusztán a hátrányba került csoportok, egyének társadalmi felzárkóztatása érdekében javasolt programtervek az öt vizsgált célcsoport vonatkozásában. A javaslatok olyan demográfiai, egészségügyi, szociológiai és gazdasági jellegű problémákra vázolnak fel

Felhasznált irodalom

Tanulmányok

II. János Pál (1999): II. János Pál pápa levele az idősekhez.

http://www.booker.hu/konyv/ii_janos_pal_papa_levele_az_idosekhez_ii_janos_pal/

Csillag Gabriella (szerk.): Munkahelyi esélyegyenlőség – fogalomtár

<http://www.diverzitas.gak.hu/images/stories/definiciok.pdf>

Hajdú Zoltán 2001: Magyarország közigazgatási földrajza. Dialóg. Campus Kiadó, Budapest-

Pécs <http://www.jaras.info.hu/jaras/jaras-tortenete>

Wikipédia - <http://hu.wikipedia.org/wiki/Diszkrimináció>

Dr. Kishegyi Júlia és Dr. Makara Péter (szerk.): Az egészségfejlesztés alapelvei. Kiadó:

Országos Egészségfejlesztési Intézet, 2004

<http://www.oefi.hu/modszertan6.pdf>

Ottawai Egészségfejlesztési Charta, 1986

<http://www.oefi.hu/modszertan1.pdf>

Dokumentumok

Elek Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013

Elek Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2015-2019 időszakra

„Partnerséggel az egészségért” Gyulai kistérség egészségképe. 2009.

Gyula Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013.

Kistérségi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió Felülvizsgálata 2014.

Gyula Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2015-2020 időszakra

Gyula Fenntartható Fejlődésének Programja Local Agenda 21 2015-2018.

Kétegyháza Nagyközség Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013.

Kétegyháza Nagyközség Önkormányzat Gazdasági programja és Fejlesztési terve 2014-2019

Kétegyháza Nagyközség Önkormányzatának Local Agenda 21 programja 2015.

Lőkösháza Község Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013

Lőkösháza Község Önkormányzata Gazdasági Programja 2015-2020 időszakra

A gazdaságfejlesztési célkitűzések felzárkózási vonatkozásai

Fejlesztés, intézkedés megnevezése	Mélysze gény-ségben élők és romák	Gyer mekek	Nők	I dősek	Fogyat ékkal élők
GYULA					
Tiborc utca – Kisökörkörjárás útépítés, útfelújítás		✓	✓	✓	✓
15 km meglévő kerékpárút felújítása, városerdei kerékpárút megépítése		✓	✓	✓	✓
Eminescu utca, Pomucz tér felújítása		✓	✓	✓	✓
Önkormányzati intézmények, iskolák energetikai fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Gyermekorvosi rendelőközpont felújítása akadálymentesítéssel	✓	✓	✓	✓	✓
Idősek klubjainak (nappali ellátás) épület- felújítása	✓	✓	✓	✓	✓
A polgármesteri hivatal energiahatékonyság központú rehabilitációja		✓	✓	✓	✓
A Szent Miklós park komplex fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Várkörnyéki játszótér kialakítása		✓	✓	✓	✓
Óvodák udvarainak felújítása, játészóeszközök telepítése	✓	✓	✓	✓	✓
Szigeterőd – komplex gyógyhelyfejlesztési program		✓	✓	✓	✓
Zöldségtermesztés és feldolgozás, közétkeztetés infrastruktúrájának kiépítése	✓	✓	✓	✓	✓

Vágóhíd létesítése	✓	✓	✓	✓	✓
Déli iparterület közművesítése		✓	✓	✓	✓
Gyula rekreációs és turisztikai jellegének megőrzése és továbbfejlesztése, egy ezt erősítő egységes városi arculat kialakítása és fenntartása, a kulturális és természeti értékek jobb kiaknázása, megőrzése, a város pozícióinak jelentős erősítése a nemzetközi turisztikai piacokon		✓	✓	✓	✓
Az élelmiszeripar fejlesztése; a húsipari infrastruktúra korszerűsítése, bővítése mellett további, elsősorban ipari hagyományainknak megfelelő élelmiszeripari ágazatok újraindításának elősegítése	✓	✓	✓	✓	✓
Versenyképes vállalkozói környezet és vállalkozói együttműködési formák kialakulásának elősegítése		✓	✓	✓	✓
Városüzemeltetési költségek ésszerűsítése érdekében, energetikai korszerűsítések, alternatív energiaforrások alkalmazására irányuló beruházások sorozatán keresztül városi energiaautonómia megvalósítása		✓	✓	✓	✓
Nevelési-oktatási infrastruktúra fejlesztése az épületek és eszközök folyamatos	✓	✓	✓	✓	✓

korszerűsítésével					
Az önkormányzati feladatellátás költségeinek csökkentése korszerű technikai eszközök alkalmazásával és alternatív energia felhasználásával, az ellátás színvonalának javítása		✓	✓	✓	✓
Oktatási-nevelési feladatellátást szolgáló épületek korszerűsítése	✓	✓	✓	✓	✓
Szociális és egészségügyi feladatellátást szolgáló épületek korszerűsítése	✓	✓	✓	✓	✓
Az idősek nappali ellátását biztosító épületek – összesen 9 idősek klubja – teljes felújítása, korszerűsítése	✓	✓	✓	✓	✓
A bentlakásos idősek otthonainak felújítása, adott esetben bővítése	✓	✓	✓	✓	✓
Bentlakásos fogyatékos lakóotthon kialakítása, amelyhez egy fejlesztő-képző rehabilitációs program, illetve szolgáltatás is csatlakozik	✓	✓	✓	✓	✓
A gyermekorvosi rendelőközpont (Zöldkereszt) felújítása akadálymentesítéssel	✓	✓	✓	✓	✓
A Gyula Konyha Nonprofit Kft. technológiai fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Az id. Christián László Városi Sporttelep fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Szigeterőd program megvalósítása		✓	✓	✓	✓

Új várkiállítás		✓	✓	✓	✓
Gyulai Várfürdő gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése, uszodafejlesztés		✓	✓	✓	✓
Volt 1-es iskola ingatlanán egészségturisztikai célú beruházás megvalósítása magántőke bevonásával		✓	✓	✓	✓
Csokoládé élményközpont kialakítása a Százéves Cukrászdában		✓	✓	✓	✓
Gyulai Kolbász Élményközpont létrehozása a Royal Filmszínház épületében magántőke bevonásával		✓	✓	✓	✓
Szt. Miklós Park, Erkel tér rehabilitációja		✓	✓	✓	✓
Vadaspark létrehozása		✓	✓	✓	✓
TDM szervezet fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Élővíz-csatorna, mint zöldfolyosó idegenforgalmi hasznosítása		✓	✓	✓	✓
Gyulahús Kft. szárazáru üzemének, ezzel együtt a teljes Béke sgt-i telephelyének átköltöztetése a Kétegyházi úti telephelyre, új, a legmodernebb technológiákat tartalmazó üzembe		✓	✓	✓	✓
A sertésstratégia eredményességétől függően új sertésvágóhíd építése a Kétegyházi úti telephelyen	✓	✓	✓	✓	✓

Új iparterület kijelölése, fokozatos kialakítása, közművesítése a városi (déli) elkerülő út mentén a lehetséges funkciók megjelölésével és egyeztetésével; komplex területhasznosítási és ingatlanfejlesztési projektek kidolgozása és kiajánlása		✓	✓	✓	✓
A Gyulai Ipari Park (északi iparterület a Henyei út mentén) további fejlesztése, az infrastruktúra bővítése, korszerűsítése, az ipari célra használható terület bővítése. A várost északról megkerülő út építésének kezdeményezése a Gyulai Ipari Park megközelítésének javítása érdekében		✓	✓	✓	✓
Kerékpárút-hálózat felújítása és bővítése	✓	✓	✓	✓	✓
Meglévő kerékpárutak felújítása, új belterületi szakaszok építése	✓	✓	✓	✓	✓
Közlekedésfejlesztési projektek	✓	✓	✓	✓	✓
A belváros további rehabilitációja		✓	✓	✓	✓
ELEK					
Szilárd burkolatú utak, belterületi utak és külterületi földutak fejlesztése, építése	✓	✓	✓	✓	✓
A településfejlesztés tudatosabbá tétele, a fejlesztés és rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése		✓	✓	✓	✓
Meglévő zöldfelületek funkciójának növelése (pl: játszóterek)		✓	✓	✓	✓

kialakítása)					
Ivóvízminőség-javító program további végrehajtása	✓	✓	✓	✓	✓
Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat folyamatos fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓
A terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat kialakítása		✓	✓	✓	✓
Az intézmények energiahatékonyságának növelése(fűtési, hűtési, és világítási rendszerek modernizálása, épületszigetelés)		✓	✓	✓	✓
Megújuló Energia-hordozó Program helyi kidolgozása(helyi megújuló erőforrások, biomassa, nap-, szél-, geoenergia felhasználása.)		✓	✓	✓	✓
A gyártói felelősségi körbe tartozó hulladékok (csomagolóanyag, akkumulátor, elem, elektronikai hulladék, gumiabroncs) lakossági begyűjtő rendszerének fejlesztése		✓	✓	✓	✓
A városi, szabadtéri területek, pályák, játszóterek állapotának felmérése, korszerűsítése, átalakításuk az uniós szabványoknak megfelelően		✓	✓	✓	✓
A városi, szabadtéri területek, pályák, játszóterek állapotának felmérése, korszerűsítése, átalakításuk az uniós szabványoknak megfelelően		✓	✓	✓	✓

KÉTEGYHÁZA					
Szennyvízcsatorna-hálózat IV. ütemének kiépítése		✓	✓	✓	✓
Utak, útalapok, parkolók, járdák, kerékpárút építése		✓	✓	✓	✓
Közparkok kialakítása		✓	✓	✓	✓
A csapadékvíz-elvezető árkok és csatornák további rekonstrukciójának tervezése és végrehajtása		✓	✓	✓	✓
Az ivóvíz rendszer rekonstrukciójának megvalósítása		✓	✓	✓	✓
Szeméttelep rekultiváció		✓	✓	✓	✓
Általános iskolák és az óvoda felújítása		✓	✓	✓	✓
A tornaterem bővítése		✓	✓	✓	✓
Az ebédlő korszerűsítése és energiatakarékos felújítása valamint új szállító és tároló eszközök beszerzése		✓	✓	✓	✓
A közvilágítás fejlesztése		✓	✓	✓	✓
Autóbusz öblök kiépítése		✓	✓	✓	✓
Szociális alapellátások feltételeinek bővítése, kialakítása és korszerűsítése		✓	✓	✓	✓
Eletmentő készülék és egyéb eszközök beszerzés		✓	✓	✓	✓
Az Inkubátorház fejlesztése		✓	✓	✓	✓
A meglévő önkormányzati tulajdonú sportlétesítmények, edzőtermek felújítása,		✓	✓	✓	✓

fejlesztése					
Turisztikai programok kidolgozása és a nagyobb rendezvények népszerűsítése		✓	✓	✓	✓
Elek-Kétegyháza kerékpárút és a barátság park kiépítése		✓	✓	✓	✓
Idősek otthona bentlakásos intézmény kialakítása, létrehozása		✓	✓	✓	✓
LŐKÖSHÁZA					
Mezőgazdasági központ szerephez szükséges fejlesztések végrehajtása		✓	✓	✓	✓
Az infrastruktúra kiépítése, az utak fejlesztése, a helyben feldolgozás vagy tárolás lehetőségének megteremtése	✓	✓	✓	✓	✓
Az idegenforgalom, a turizmus fejlesztése, kerékpárút hálózatkiépítése		✓	✓	✓	✓
Ifjúságmegtartó, családbarát programok kidolgozása és megvalósítása	✓	✓	✓	✓	✓
A település sportéletének helyet adó épületek és pályák karbantartása és folyamatos fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓
A közúthálózat, a járda, a vízvezeték-rendszer, a szennyvízcsatorna-rendszer, a villamos energia, a gáz, a közvilágítás, a telefon, az internet, a kábeltelevíziós szolgáltatások megfelelő biztosítása		✓	✓	✓	✓
A község útjainak szilárd burkolattal történő ellátása,	✓	✓	✓	✓	✓

felújítása					
A szennyvízelvezetési szolgáltatások fejlesztése	✓	✓	✓	✓	✓
Önkormányzati intézmények hőszigetelése (művelődési ház, konyha, egészségház, gondozási központ és a polgármesteri hivatal épületei esetében)		✓	✓	✓	✓
Közvilágítási hálózat korszerűsítése, köztemetőn belüli közvilágítási hálózat korszerűsítése	✓	✓	✓	✓	✓
Települési és óvodai játszótér felújítása, új játszótér kialakítása a Vásárhelyi Vera Emlékparkban és a Petőfi téren		✓	✓	✓	✓
Külterületen élők életminőségének javítása: útfelújítás, építés	✓	✓	✓	✓	✓
Önkormányzati gépműhely kialakítása		✓	✓	✓	✓
Vásárhelyi Vera Emlékpark fejlesztés II. ütem		✓	✓	✓	✓
Hangosbemondó rendszer fejlesztése. Fazekas Ház és Ifjúsági Centrum kialakítása		✓	✓	✓	✓
Turisztikai szálláshelyek további kialakítása		✓	✓	✓	✓

10